

VILNIAUS UNIVERSITETO SOCIALINIO DARBO 2004 METŲ BAKALAURO DARBŲ SANTRAUKOS

V. Adomavičienė (vad. S. Girdzijauskienė). ONKOLOGINIŲ LIGONIŲ PSICHOSOCIALINIO FUNKCIONAVIMO YPATUMAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Kiekvienais metais Lietuvoje ir pasaulyje daugėja sergančiųjų onkologinėmis ligomis. Šiuos susirgimus lydi daug fiziologinių, psichologinių ir socialinių pokyčių. Lietuvoje iki šiol nėra išsamių duomenų, rodančių, su kokiomis problemomis susiduria onkologiniai ligoniai, kaip sugeba prisitaikyti prie ligos, kokiais psichosocialinės pagalbos būdais jie norėtų pasinaudoti. Todėl šio tyrimo tikslas – ištirti psichologinius bei socialinius onkologinių ligonių gyvenimo aspektus bei įvertinti jų psichosocialinio funkcionavimo ypatumus. Tyrimo uždaviniai: išanalizuoti onkologinių ligonių psichologines problemas, įvertinti jų prisitaikymą prie ligos bei pasitikėjimą gydymu, nustatyti onkologinių ligonių informuotumo apie psichosocialinę pagalbą lygį, išanalizuoti psichosocialinės pagalbos poreikį ir prioritetus. Tyrime dalyvavo 96 onkologiniai ligoniai. Duomenys surinkti individualaus anketavimo būdu. Išanalizavę rezultatus nustatėme, kad onkologinių ligonių gyvenimą lydi nuolatinis stresas, jie negali patys susitvarkyti su iškilusiomis problemomis, emociškai jiems sunku priimti ligą ir susitaikyti su mintimi, kad jiems reikia paramos. Taip pat nustatėme, kad daugiau nei pusei pacientų dėl ligos teko pakeisti gyvenimo ritmą. Šie pokyčiai didesni daugiau nei vienerius metus sergančiųjų grupėje. Vėžiu sergantis žmonės sunkiai adaptuojasi prie ligos. Jų integraciją į visuomeninį gyvenimą riboja socialinė izoliacija, nežinojimas, kaip elgtis sergant šia liga, informacijos, reikalingos kasdieniam gyvenimui, stoka. Onkologiniai ligoniai iš artimųjų ir draugų tikisi pagalbos ir paramos. Sergantieji pasitiki medicininio gydymu, tačiau dauguma jų tuo pačiu metu nevengia ir netradicinių gydymo metodų. Jie siekia informacijos apie psichosocialinę pagalbą, tačiau patys mažai dalyvauja rengiamuose projektuose. Onkologiniai ligoniai akcentuoja paramos grupių ir šviečiamųjų programų poreikį, jie teigia, kad visuomenė per mažai skiria dėmesio jų problemoms.

J. Andriulytė (vad. V. P. Žiūkas). LIETUVOS GYVENTOJŲ SOCIALINIŲ TEISIŲ GYNIMAS (įgyvendinant tarptautinį Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktą). Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Žmogus savo esme ir savo veikla yra sociali būtybė. Jis įneša savo indėlį į visuomenės gerovę ir pagrįstai tikisi iš jos. Nepakanka realizuoti vien liberalias asmens laisvės teises (verslo, judėjimo, vartojimo, iniciatyvos, žodžio, susirinkimų ir pan.), reikia siekti socialinių žmogaus teisių įgyvendinimo. Teisė į kokybišką gyvenamąją aplinką, kurią sudaro švarus oras, švarus geriamasis vanduo, fizinis ir ekonominis saugumas, turininga kultūrinė medžiaginė ir kultūrinė dvasinė aplinka; orų žmogišką pragyvenimą garantuojantis pajamų minimumas visų amžių ir visų profesijų dirbantiems žmonėms, bedarbiams, motinystės ar neįgalumo atveju; socialinio draudimo išmokos senatvėje atitinka įmokų per gyvenimą dydį; valstybės parama socialinių sukrėtimų atveju, įvairios socialinės paslaugos – tai vis socialinių teisių pavyzdžiai. Baigiamojo darbo tikslu buvo pasirinkta socialinių teisių Lietuvoje būklė ir esančios situacijos atitiktis Jungtinių Tautų ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto reikalavimui. Nors Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas apima ne vien socialines, bet ir ekonomines, kultūrinės teises, tačiau socialinėms teisėms šiame dokumente yra skiriamas didžiausias dėmesys. Socialinės teisės yra nuostatos, išreikštos teisės aktų ar kitomis formomis. Lietuvai aktualiausias socialinės teisės yra: kiekvieno žmogaus teisė į socialinę apsaugą, įskaitant socialinį draudimą; didžiausia įmanoma apsauga ir parama šeimai; speciali apsauga motinoms pagrįstą laikotarpį prieš vaiko gimimą ir po jo; specialios apsaugos ir paramos priemonės vaikams ir jaunuoliams. Darbe

nagrinėti reikalavimai socialinėms teisėms, išplaukiantys iš Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto konteksto, ir pateikta informacija apie Lietuvoje esančios sistemos atitiktį tiems reikalavimams. Pateiktos medžiagos analizės išvados leidžia teigti, kad socialinės teisės – neatsiejama žmogaus teisių dalis.

G. Aronaitis (vad. A. Vareikytė). SOCIALINĖS PAGALBOS PRIEINAMUMAS SEKSO PASLAUGŲ TEIKĖJOMS VILNIAUS MIESTE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – teoriškai ir empiriškai ištirti socialinių paslaugų prieinamumą sekso paslaugų teikėjoms bei jų požiūrį į teikiamas socialines paslaugas Vilniaus mieste. Darbą sudaro šios dalys: įvadas, teorinė dalis, praktinė dalis ir išvados. Teorinėje dalyje, remiantis literatūra, pateikiama prostitucijos, kaip socialinio reiškinių, analizė, nagrinėjami prostitucijos reiškinių sąlygojantys veiksniai, analizuojama prostitucijos teisinė bazė bei kokios teikiamos socialinės paslaugos sekso paslaugų teikėjoms. Praktinėje dalyje aprašoma socialinių paslaugų prieinamumo sekso paslaugų teikėjoms Vilniaus m. tirti taikyta metodika. Buvo atliktas kiekybinis tyrimas. Apklausta 50 Vilniaus miesto sekso paslaugų teikėjų, kurios seksualines paslaugas teikia Kalvarijų ir Stoties raj. Paskutinėje dalyje pateikiamos išvados: atliekant tyrimą paaiškėjo, kad socialinės paslaugos sekso paslaugų teikėjoms yra prieinamos ir jos žino, kur galima kreiptis. Apie socialines paslaugas informaciją joms daugiausia suteikė socialinis darbuotojas – 47%. Tyrimo metu išaiškėjo, kad socialines paslaugas sekso paslaugų teikėjos Vilniaus mieste gauna šiose institucijose: Vilniaus priklausomybės ligų centre 44%, Lietuvos AIDS centre 6%, „Demetroje“ 12%, Vilniaus m. socialinės paramos centre 10%, niekur 18%, kreipiasi į kitas įstaigas 10%. Tyrimas parodė, kad 28% reikia socialinio darbuotojo pagalbos tvarkant asmens dokumentus, 11% socialinio darbuotojo pagalbos registruojantis darbo biržoje, 20% socialinio darbuotojo pagalbos tarpininkaujant tarp medicinos įstaigų, 9% teisininko konsultacijų, 14% chirurgo konsultacijų, 18% narkologo konsultacijų. Socialinių paslaugų prieinamumas skatina prostitutes kreiptis pagalbos, rūpintis savo gerove, kelia moterų savivarbą. Kartais socialinių paslaugų institucijos yra joms tarsi prieglobstis nuo žiauraus išorinio pasaulio.

K. Banevičiūtė (vad. J. Mataitytė). TEISĖS KLINIKOJE TEIKIAMŲ PASLAUGŲ SOCIALIAI REMTINIEMS ASMENIMS POREIKIS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šio tyrimo tikslas buvo išsiaiškinti Vilniaus universiteto Teisės klinikos teikiamų paslaugų atitiktį klientų poreikiams bei įvertinti jų efektyvumą. Toks tyrimas buvo sumanytas dėl to, kad šioje institucijoje paslaugas teikia ne profesionalūs teisininkai, o teisės studentai. Todėl iškilo klausimas, ar gali nekvalifikuoti asmenys padėti žmonėms, kuriems kyla teisinių problemų, ir ar socialiai remtini asmenys, kurie neturi galimybės pasisamdyti teisės srities specialistą, gauna tinkamas ir efektyvias teisinės paslaugas. Šiame darbe pateikiami rezultatai, gauti iš asmenų, kurie 2003 metais buvo konsultuoti Teisės klinikoje. Buvo stengiamasi apibrėžti dažniausiai pasitaikančias teisės sritis bei bylos pobūdžius, palyginti atskirų grupių poreikius, išsiaiškinti, ar teikiamos paslaugos atitiko klientų poreikius, bei įvertinti, ar teikiamos paslaugos yra efektyvios, tai yra ar jos buvo naudingos į Teisės kliniką besikreipusiems socialiai remtiniems asmenims. Duomenys buvo gauti iš dviejų šaltinių: 1. iš Teisės klinikos registro, iš kurio buvo gauti duomenys poreikių analizei; 2. Teisės klinikos klientai buvo apklausti telefonu ir iš šių duomenų buvo gauti rezultatai apie šios įstaigos veiklos efektyvumą ir ar ji atitinka klientų poreikius. Gauti rezultatai patvirtino, kad šios įstaigos teikiamos paslaugos atitinka klientų poreikius, tačiau galbūt tokie rezultatai iš dalies buvo gauti todėl, kad iš tiesų yra labai mažai nemokamas teisinės paslaugas teikiančių įstaigų ir todėl socialiai remtini asmenys neturi didelės pasirinkimo laisvės ir turi pasitenkinti tuo, ką gauna. Taip pat būtų galima įvertinti ir Teisės klinikoje teikiamų paslaugų efektyvumą. Galbūt šis darbas padės labiau orientuoti klinikos veiklą į didesnę paklausą turinčių poreikių tenkinimą.

I. Barauskaitė (vad. R. Lazutka). ŠALPOS PENSIJAS GAUNANČIŲ NEĮGALIŲ ASMENŲ SOCIALINĖS SITUACIJOS ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – išanalizuoti šalpos pensijas gaunančių I ir II grupės invalidumą turinčių neįgalių asmenų socialinę situaciją Vilniaus mieste. Šiam tikslui pasiekti buvo iškelti tokie uždaviniai:

1. Nustatyti šalpos gavėjų demografines charakteristikas;
2. Ištirti neįgaliųjų materialinę padėtį;
3. Išanalizuoti socialinių santykių specifiką ir dažnumą bei laisvalaikio praleidimo būdus;
4. Ištirti šalpos pensijas gaunančių neįgalių asmenų poreikius ir paramos trūkumą.

Tyrimo metu apklausta 60 respondentų – į Vilniaus m. Socialinės paramos centro Socialinių išmokų skyrių atvykusių šalpos pensijų gavėjų. Apklausiai naudota anketa. Apdorojus tyrimo rezultatus paaiškėjo, kad šalpos pensijas gaunančių neįgalių asmenų materialinė situacija yra gana sunki, pagrindinis jų finansinis ramsis – artimųjų parama. Darbo pajamas turi tik trečdalis respondentų. Tiriamųjų išsilavinimo lygis labai žemas, ir tai rodo, kad nėra patenkinami jų specialieji ugdymo poreikiai. Socialiniai santykiai taip pat sutrikę. Neįgalieji dažniausiai bendrauja su šeimos nariais, o laisvalaikį leidžia namuose. Daugiau nei pusė respondentų jaučiasi nevisaverčiais visuomenės nariais.

I. Bardauskaitė (vad. M. Rubaževičienė). BRANDAUS AMŽIAUS MOTERŲ POŽIŪRIŲ Į SENATVĘ TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Brandaus amžiaus moterys – tai socialinė grupė, kuriai būdingas savitas gyvenimo būdas ir specifinės problemos. Moterys sunkiai išgyvena „tuščio lizdo“ reiškinį, klimakterinis laikotarpis ypatingai paveikia fiziologinę moters struktūrą, o tai neretai sukelia psichologinių problemų, kurios skatina įvairias krizines situacijas perėjimo į senatvę laikotarpiu. Darbo tikslas – išanalizuoti brandaus amžiaus moterų požiūrius į senatvę. Tyrimo tikslas – ištirti brandaus amžiaus moterų požiūrius į senatvę ypatumus, kad būtų galima palengvinti perėjimą į pensinį amžių. Tyrimas atliktas taikant anketinės apklausos metodą. Apklausoje dalyvavo 70 brandaus amžiaus moterų, kurių amžius svyravo nuo 44 iki 59 metų. Brandaus amžiaus moterų nuomone, šiuo metu pensinio amžiaus žmonėms yra sunkiausias ir aktualiausias sveikatos ir ekonominės problemos. Pensinio amžiaus žmonėms iškilusias problemas, brandaus amžiaus moterų nuomone, labiausiai galėtų padėti išspręsti valstybė. Siekiant palengvinti brandaus amžiaus moterims perėjimą į pensinį amžių, būtina plačiau supažindinti su socialinių darbuotojų teikiamomis paslaugomis ir galimomis konsultacijomis pensinio amžiaus žmonėms, didinti informacijos srautus apie dienos centrus ir klubus, skirtus pensinio amžiaus žmonėms, bei skatinti nevyriausybinę organizacijų, teikiančių socialines paslaugas pensinio amžiaus žmonėms, tarpusavio bendradarbiavimą rengiant bendras ir individualias integracijos programas.

R. Belagloviėnė (vad. N. Dirsiėnė). SMURTAĮ PATYRUSI MOTERIS: PIRMINĖS SOCIALINĖS PAGALBOS MODELIO TAIKYMAS VIEŠOJOJE ĮSTAIGOJE VILNIAUS UNIVERSITETO LIGONINĖS ŽALGIRIO KLINIKOJE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Atliekamo tyrimo tikslas – išsiaiškinti, ar taikytinas pirminės pagalbos modelis moterims, smurto aukoms, Viešojoje įstaigoje Vilniaus universiteto ligoninės Žalgirio klinikoje. Tyrimo metu buvo apžvelgta literatūra smurto tema. Pristatytas Jungtinių Tautų gyventojų fondo siūlomas pagalbos moterims, patyrusioms smurtą, projekto modelis ir jo taikymo galimybė Lietuvoje. Žalgirio klinikoje atliktas tyrimas parodė, kad ne visi klinikos darbuotojai suteikia moterims, patyrusioms smurtą, pirminę socialinę pagalbą ar skatina netylėti ir motyvuoja pagalbai. Klinikos darbuotojams trūksta informacijos ir žinių smurto prieš moteris klausimais, jie nėra apmokyti, kaip atpažinti smurto aukas, kaip reaguoti ir kovoti su smurtu prieš moterį. Klinikoje gydomos moterys, smurto aukos, turi sunkių dėl smurto

įgytų sveikatos ir elgsenos sutrikimų. Klinikoje, įtraukus į veiklą visą medicinos personalą, organizavus mokymus ir apmokius dirbti su smurto aukomis galima taikyti Jungtinių Tautų siūlomą pagalbos smurtą patyrusioms moterims modelį. Pritaikius modelį, klinikoje pirminė socialinė pagalba būtų suteikiama kiekvienai moteriai, patyrusiai smurtą. Šis darbas būtų tam tikrų sveikatos ir elgsenos sutrikimų antrinė ir tretinė prevencija – jis sumažintų sveikatos apsaugai skiriamas valstybės išlaidas.

I. Belianko (vad. S. J. Savickaitė). RIBOTOS TĖVŲ VALDŽIOS ASMENŲ POREIKIŲ SOCIALINĖMS PASLAUGOMS ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – išanalizuoti ekspertų nuomonę apie ribotos tėvų valdžios asmenų poreikius socialinėms paslaugoms. Teorinėje darbo dalyje yra pateikiami statistiniai duomenys, kiek yra tėvų globos netekusių vaikų bei kiek iš jų grįžta į biologinių tėvų šeimas. Pastaruoju metu labai padaugėjo vaikų, kurių tėvams dėl vieno ar kito priežasčių yra apribota tėvų valdžia, o tai dar labiau mažina galimybes vaikui būti su savo tėvais. Darbe atliekamas ekspertinis tyrimas, kurio tikslas – išsiaiškinti ribotos tėvų valdžios asmenų poreikius bei identifikuoti trūkstamas jiems paslaugas. Dokumentų analizės metu, kur analizuojamos vaikų laikinosios globos (rūpybos) planai, aiškinamasi, kaip yra siekiama laikinosios globos (rūpybos) tikslo – grąžinti vaiką į šeimą. Gauti duomenys leidžia daryti išvadą, kad ribotos tėvų valdžios asmenims nėra teikiama specialių socialinių paslaugų, siekiant atkurti jų gebėjimą rūpintis vaikais. Taip pat yra nustatyta, kad dirbamas darbas su tėvais, kuriems dar nėra apribota tėvų valdžia, yra nepakankamas.

J. Biekšaitė (vad. B. Gruževskis). NEDARBAS – VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ SOCIALINĘ ATSKIRTĮ SĄLYGOJANTIS VEIKSNYS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbe nagrinėjamos nedarbo ir socialinės atskirties problemos bei kaip jos paveikia vieną pažeidžiamiausių gyventojų grupių – vyresnio amžiaus žmones. Socialinė atskirtis yra daugiadimensinė sąvoka. Ji gali būti suvokiama 2 aspektais: kaip materialinė deprivacija ir kaip socialinė dezintegracija. Pastaruoju atveju daugiau akcentuojamas procesas ir individualūs veiksniai, lemiantys negebėjimą sukurti prasmingus socialinius sąsajas, trukdantys jaustis visateisiu visuomenės nariu. Nors Lietuvoje socialinė atskirtis siejama su atsitirbėjimu nuo visuomenei įprastų gyvenimo standartų dėl materialinių nepriteklių, Vakarų šalių tyrimai vienareikšmiai negali patvirtinti socialinės izoliacijos ir skurdo koreliacijos. Duomenys skiriasi priklausomai nuo šalies socialinės apsaugos politikos, kultūros normų, šeimos organizavimo. Tai dar kartą įrodo, kad socialinės atskirties ištakas sunku apčiuopti. Lietuvoje pagrindine skurdo, taigi ir socialinės atskirties, priežastimi laikomas nedarbas. Pagal statistiką Lietuvoje tarp bedarbių yra nemaža dalis vyresnio amžiaus žmonių, taigi galima daryti prielaidą, kad jų rizika išgyventi socialinę atskirtį yra padidėjusi. Darbe taip pat nagrinėjamos vyresnių žmonių problemos bei jų integravimo į darbo rinką sunkumai.

J. Bielytė (vad. N. Diršienė). AUKLĖTINIŲ PATEKIMO Į KLAIPĖDOS VAIKŲ GLOBOS NAMUS „RYTAS“ PRIEŽASČIŲ ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Nuo seniausių laikų mūsų visuomenėje buvo ir bus tokių tėvų, kurie nenori ar dėl kokių nors kitų priežasčių negali pasirūpinti savo vaikais. Be tėvų globos likę vaikai įkurdinami vaikų globos namuose. Lietuvoje veikiančiuose vaikų globos namuose auga nemažai be tėvų globos likusių vaikų. Šiame darbe nagrinėjamos priežastys, paskatinusios tėvus atiduoti savo vaikus auklėti bei auginti valdiškai institucijai, šiuo atveju vaikų globos įstaigai. Tyrimo tikslas: išsiaiškinti, dėl kokių priežasčių vaikai patenka į Klaipėdos vaikų globos namus „Rytas“. Šiame darbe buvo iškeltos hipotezės: globa vaikų globos namų „Rytas“ auklėtiniams suteikiama daugiausiai vaikams iš daugiavaikių ir nepilnų šeimų. Žemas tėvų išsilavinimas, žalingi įpročiai ir nedarbas lemia vaikų atskyrimą nuo šeimos. Hipotezėms

patvirtinti arba paneigti buvo atliktas tyrimas, kuriame buvo analizuojamos vaikų bylos. Atlikto tyrimo rezultatai pasitvirtino. Išvados: 1. Atlikta vaikų globos namų „Rytas“ auklėtinių bylų analizė parodė, kad daugiausia vaikų patenka iš socialinės rizikos šeimų ir mažiausiai vaikų yra našlaičių. 2. Nepriežiūra nepriskiriama smurtui. 3. Laikinoji globa vaikui peržiūrima, neretai pereina į nuolatinę. Hipotezė, kad daugiausia vaikų į globos namus „Rytas“ patenka iš daugiavaikių ir nepilnų šeimų, pasitvirtino. Hipotezė, kad žemas tėvų išsilavinimas, žalingi įpročiai ir nedarbas lemia vaiko atskyrimą nuo šeimos, pasitvirtino.

E. Bogušytė (vad. A. Bagdonas, V. Jakutienė). NEPILNAMEČIŲ MERGAIČIŲ NUSIKALSTAMUMAS IR JO VEIKSNIAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Tyrimas buvo atliktas Vilniaus specialiuosiuose vaikų globos ir auklėjimo namuose ir dienos centre rizikos grupės merginoms „Pasaka“. Anketinės apklausos būdu buvo apklaustos 59 mergaitės. Šio darbo pagrindinis tikslas – pamėginti atskleisti asocialaus elgesio veiksmus apklausiant už nusikalstamą veiką baustas nepilnametes mergaites, t. y. į problemą pažvelgti pačių nusikaltimo subjektų akimis. Tyrime dalyvavo dienos centro rizikos grupės merginoms „Pasaka“ ir Vilniaus specialiųjų vaikų globos ir auklėjimo namų auklėtinės, taigi šiame darbe remiamasi pačių respondenčių požiūriu į nusikalstamumą ir jį lemiančius veiksnius. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad labiausiai mergaičių polinkį nusikalsti lemia pilnos šeimos sudėties nebuvimas. Gauti duomenys rodo, kad pilnose šeimose augusių mergaičių nusikalstama veika yra labiau atsitiktinė ir jos požymiai silpniau išreikšti, negu nepilnoje arba ne šeimoje augusių mergaičių. Mažiausiai nusikalstamai veiklai įtakos turi sunki šeimos materialinė padėtis. Taip pat tyrimo rezultatai atskleidė, kad gimimo eiliškumas mažai susijęs su nepilnamečių mergaičių nusikalstamumu. Pirmagimių arba vienintelių mergaičių šeimoje nusikalstama veika yra labiau atsitiktinė, o jos požymiai išreikšti silpniau negu antrųjų, trečiųjų ir t. t. gimusių mergaičių.

I. Chiuni (vad. S. Girdzijauskienė). STUDENTŲ PAŠAUKIMO SOCIALINIAM DARBUI SUVOKIMO KAITA STUDIJŲ LAIKOTARPIU. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiuo darbu siekiama atkreipti visuomenės ir universitetų dėmesį į socialinio darbo studentų rengimą, jų pašaukimo pasirinktai profesijai formavimą. Įgyvendinant šį tikslą, buvo nagrinėjama profesinio pašaukimo samprata, socialinio darbo profesijos ypatumai, profesinio pašaukimo svarba socialiniame darbe. Darbe atlikto tyrimo tikslas: įvertinti studentų pašaukimą socialinio darbo profesijai bei jo kaitą studijų metu. Pagrindinis tyrimo objektas – studentų pašaukimas socialiniam darbui. Anketinės apklausos metu buvo renkami duomenys apie pirmo, trečio bei penkto kurso studentų pašaukimą pasirinktai profesijai. Tyrime dalyvavo 103 Viliaus universiteto bei Lietuvos teisės universiteto studentai. Darbe pateikiami tyrimo rezultatai, atskleidžiantys pagrindinius trijų kursų pašaukimo ypatumus bei skirtumus.

Ž. Čimolauskaitė (vad. A. Bagdonas, V. Jakutienė). JAUNESNIOJO IR VYRESNIOJO MOKYKLINIO AMŽIAUS MERGAIČIŲ AGRESIJOS RAIŠKOS BŪDAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Pagrindinis šio darbo tikslas – patyrinėti mergaičių agresijos apraiškas, pamėginti atskleisti jos ypatumus. Siekiant šio tikslo buvo atliktas kiekybinis tyrimas, kuriame dalyvavo 43 ketvirtų, 50 aštuntų klasių mergaičių bei 30 mokytojų (15 pradinėjų klasių ir 15 vyresnių klasių). Tyrimo rezultatai parodė, kad vyresniame amžiuje padidėja socialinės, tiesioginės santykių ir verbalinės agresijos formų vartojimas. Fizinė agresija išlieka stabili abiem amžiaus tarpsniais. Agresijos formos pasireiškimas priklausė nuo agresijos objekto lyties socialinės agresijos atveju tarp vyresnių mergaičių. Visos kitos agresijos formos buvo taikomos vienodai dažnai, nepriklausomai nuo asmens, į kurį nukreipiama

agresija, lyties abiejose amžiaus grupėse. Mokytojų apklausa parodė, jog mergaitės (mokytojų nuomone) panašiai naudoja visas subtilesnes agresijos formas (socialinė, tiesioginė santykių, verbalinė) abiejose amžiaus grupėse, tačiau fizinė agresija buvo įvardinta kaip dažniau jaunesniame amžiuje pasitaikantis reiškinys.

V. Dabrilienė (vad. V. Lepeškienė). DARBININKIŠKŲ IR PAGALBOS PROFESIJŲ MOTERŲ DARBE PATIRIAMO STRESO TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiuo darbu buvo siekiama išanalizuoti streso pasireiškimą tarp darbininkiškų ir pagalbos profesijų atstovų. Mokslinės literatūros analizės metodu atskleista streso samprata, išskirti socialinio darbo požiūriu svarbūs psichologiniai streso įveikimo būdai. Remtasi psichologijos teorijomis apie stresą, tačiau į stresą žiūrima kaip į socialinę problemą, kuri veikia žmonių socialinius santykius. Atliktas medikų ir siuvėjų streso darbe pasireiškimo tyrimas. Apklausoje dalyvavo 70 respondentų. Tyrimo rezultatai patvirtino hipotezę, kad pagalbos profesijų atstovai patiria didesnę stresą darbe. Dėl patiriamo streso blogėja darbuotojų fizinė ir psichinė sveikata, blogėja darbo kokybė. Dirbančiųjų abilitacijos profesiniam stresui ugdymas turėtų prasidėti nuo darbuotojų supažindinimo su streso rizika jų darbe ir nesąmoningomis elgesio reakcijomis į stresą. Būtina darbuotojus mokyti atpažinti stresą, stresinėse situacijose ieškoti socialinės paramos. Šiuo darbu siekiama atkreipti pačių darbuotojų, o ypač valdininkų, besirūpinančių socialinio darbo perspektyvomis, dėmesį į streso darbe problemą.

A. Dadonaitė (vad. L. Kukuraiūtis), ŠIUOLAIKINIŲ INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ POVEIKIS SUTRIKUSIO REGĖJIMO VAIKŲ IR JAUNUOLIŲ SOCIALINĖS INTEGRACIJOS PROCESUI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Gebėjimas naudotis moderniomis informacinių technologijų priemonėmis suteikia daug naujų galimybių žmonėms su regėjimo negalia. Kompiuterinės technikos naudojimas ir tinkamai sukurta informacinė aplinka gali pagerinti regėjimo sutrikimų turinčių vaikų ir jaunuolių socialinę integraciją. Socialinės integracijos kokybė gali būti įvertinta tokiais svarbiausiais kriterijais: ryšių su kitais žmonėmis išplėtimas ir nuolatinis jų palaikymas, informacijos pasiekiamumas, galėjimas plėsti interesų ratą, pasitikėjimo savimi augimas, profesijos pasirinkimo galimybių išplėtimas. Šiame darbe nagrinėjome ne tik patį socialinį procesą, bet kartu ir aprašėme, kokia informacinė aplinka ir informacinės technologijos skirtos sutrikusio regėjimo žmonėms ir kaip jos gali padėti integruotis į visuomenę. Darbe buvo atliktas tyrimas, kurio tikslas buvo išsiaiškinti, kokią įtaką mokinių su regėjimo negalia socialinės integracijos procesui daro gebėjimai naudotis personaliniu kompiuteriu ir internetu. Tuo tikslu buvo apklausti 42 Vilniaus miesto Aklųjų ir silpnaregių ugdymo centro įvairaus amžiaus mokiniai. Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus padaryta išvada, kad modernios informacinės technologijos teigiamai veikia socialinės integracijos procesą, gerina jo kokybę.

K. Daugytė (vad. V. Gevorgianienė). SUTRIKUSIOS KLAUSOS MOKSLEIVIŲ INTEGRUOTO UGDYMO GALIMYBĖS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šio darbo tikslas – išsiaiškinti pedagogų, ugdančių sutrikusios klausos vaikus, bei šių moksleivių tėvų požiūrį į klausos negalią turinčių moksleivių integruoto ugdymo galimybes. Integruoto ugdymo klausimas yra aktualus, nes Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose sutrikusios klausos moksleivius pradėta ugdyti palyginti neseniai, pedagogai turi mažai patirties mokant šiuos moksleivius, o kurčių bei neprigirdinčių vaikų tėvai ne visuomet žino integruoto ugdymo ypatumus. Darbe apžvelgiama mokslinė literatūra (kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų vaikų psichologiniai ir mokymosi ypatumai, integruoto ugdymo ypatumai bei problemos) ir pateikiami pedagogų, ugdančių sutrikusios klausos moksleivius, bei šių moksleivių tėvų nuostatų dėl klausos negalią turinčių vaikų integruoto ugdymo tyrimo rezultatai.

Anketinės apklausos būdu buvo apklausti devyniolikos mokyklų pedagogai, ugdantys sutrikusios klausos vaikus, bei trisdešimties klausos negalią turinčių vaikų tėvai. Tyrimo rezultatai parodė, kad kas penktas pedagogas jaučiasi visiškai nepasirengęs ugdyti sutrikusios klausos moksleivius. Konstatuota, kad kas antras sutrikusios klausos moksleivis akademiniais pasiekimais neprilygsta savo bendraamžiams. Be to, ne visi integruotai ugdomi sutrikusios klausos moksleiviai sulaukia reikalingos specialistų pagalbos: dažniausiai yra teikiamos logopedo ir specialiojo pedagogo paslaugos, labai retai – surdopedagogo pagalba. Nė vienam iš apklaustųjų vaikų nėra teikiamos gestų vertėjo paslaugos, kaip tai yra numatyta įstatymuose. Tėvų teigimu, kas ketvirtas sutrikusios klausos moksleivis iš viso negauna jokios specialiosios pagalbos. Pažymėtina, kad psichologiniu požiūriu bendrojo lavinimo mokyklų aplinka palanki sutrikusios klausos moksleivių ugdymuisi. Sutrikusios klausos moksleivius ugdantys pedagogai bei šių vaikų tėvai gana optimistiškai vertina neįgalių vaikų tolesnio ugdymosi perspektyvas: jie teigia, kad šie moksleiviai galės studijuoti aukštosiose mokyklose, jei jose bus sudarytos tinkamos sąlygos.

M. Daukšaitė-Rakauskienė (vad. V. P. Žiūkas). KOVA SU SKURDU LIETUVOJE: VYRIAUSYBĖS POLITIKA IR PILIETINĖS VISUOMENĖS AKTYVUMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Skurdas yra opi problema Lietuvoje. Pastaraisiais metais skurdo mažinimas tapo vienu iš valstybės politikos prioritetinių tikslų. Užsienio šalių patirtis rodo, kad įveikti skurdą galima tik bendromis Vyriausybės, pilietinės visuomenės, atstovaujamos įvairių NVO, ir pačių skurstančiųjų pastangomis. Darbe analizuojami Lietuvos skurdo mažinimo politiką formuojantys dokumentai ir atliktas tyrimas „Pilietinės visuomenės atstovų įsitraukimas į skurdo mažinimą Lietuvoje“. Šiuo tyrimu buvo mėginama išsiaiškinti, kaip įvairiose organizacijose dirbantys socialiniai darbuotojai vertina valstybės inicijuojamą skurdo mažinimo politiką ir pilietinės visuomenės, kuriai atstovauja įvairios NVO, indėlį mažinant skurdą. Buvo apklausta 60 įvairiose organizacijose ir institucijose su įvairiomis klientų grupėmis dirbančių socialinių darbuotojų. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pilietinis aktyvumas yra vertinamas kaip svarbus, bet ne lemiantis faktorius mažinant skurdą šalyje. NVO veikla, padedanti mažinti skurdą šalyje, yra vertinama ypač palankiai, o pagalbos teikimas skurstantiesiems yra vertinamas kaip prioritetinė NVO veikla, padedanti mažinti skurdą šalyje. Šalyje vykdoma valstybės inicijuota skurdo mažinimo politika ir taikomos priemonės yra vertinamos kaip nepakankamai efektyvios. Į skurdo mažinimą yra labiausiai įsitraukusios tokios valdžios institucijos kaip vietinės savivaldybės, Seimas ir Vyriausybė.

R. Dubauskaitė (vad. V. Gevorgianienė). MOKYTOJŲ KOMPETENCIJA UGDANT SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKUS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šis darbas yra aktualus tuo, kad šiandien specialusis ugdymas turėtų būti suprantamas kaip įprastinio ugdymo atmaina, o ne atskira ugdymo forma. Specialusis ugdymas turėtų skatinti mokyklas lanksčiau prisitaikyti prie ugdymo įvairovės. Tyrimo tikslas – nagrinėti mokytojų kompetenciją ugdyti specialiųjų poreikių vaikus. Didžiausias dėmesys skiriamas mokytojų tiesioginiam darbui: tiriamas jų požiūris į neįgalių mokinių ugdymą bendrojo lavinimo mokykloje, aiškinamasi, kokių išteklių jiems trūksta, norint sėkmingai organizuoti specialiųjų poreikių mokinių ugdymo procesą. Tyrimas atliktas remiantis literatūros analize ir gautais anketiniais duomenimis. Anketinės apklausos metu buvo apklausti Vilniaus miesto ir Vilkaviškio rajono pedagogai. Tyrime dalyvavo trys Vilkaviškio rajono ir dvi Vilniaus miesto mokyklos. Tyrimo rezultatai parodė, kad pedagogai yra tik iš dalies pasirengę ugdyti specialiųjų poreikių mokinius bendrojo lavinimo mokykloje. Pagrindinis sunkumas ugdant specialiųjų poreikių vaikus bendrojo lavinimo mokykloje yra metodinės medžiagos trūkumas. Dauguma mokytojų klasėje ypač pasigenda pagalbininko, kuris labai palengvintų darbą su specialiųjų poreikių mokiniais. Be to,

didesnė dalis pedagogų mano, kad dėl specialiųjų poreikių vaikų ugdymo nukenčia gabūs vaikai. Išryškėjo tam tikri skirtumai tarp Vilniaus miesto ir Vilkaviškio rajono bendrojo lavinimo mokyklų: Vilkaviškio rajono pedagogai labiau pasigenda specialistų konsultacijų, paruoštų vadovėlių ir mokymo priemonių nei Vilniaus miesto pedagogai. Tačiau Vilniaus miesto pedagogai labiau pasigenda administracijos paramos nei Vilkaviškio rajono pedagogai.

E. Dunajevus (vad. J. Kašalynienė). VAIKŲ IR SAVANORIŲ NEFORMALIOS SĄVEIKOS POVEIKIS VAIKŲ SANTYKIAMS SU KITAIŠ ASMENIMIS.

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Vaikai iš globos įstaigų patiria daug adaptacijos visuomenėje sunkumų palikdami globos įstaigą. Sunkumų kyla todėl, kad globos įstaigoje vaikai yra socializuojami kitaip nei kiti visuomenės nariai. Tai šio darbo autorius parodo kalbėdamas apie šiandieninės kultūros ypatybes, socializacijos procesą ir socialinio lauko poveikį individui. Tam, kad vaikai galėtų integruotis ar adaptuotis visuomenėje, jie turi įgauti tam tikrų savybių (arba *habitus*), kurios yra būtinos norint dalyvauti kovoje dėl kapitalo atitinkamame socialiniame lauke. Kad vaikas įgautų naujų savybių, reikia pašalinti senas ir suteikti naujas. Vyksta resocializacijos procesas. Resocializacija vykdoma per intervenciją į vaiko turimas savybes. Intervencijos procesas pristatomas kaip sąveika tarp vaiko ir kito asmens (savanorio) ir analizuojamas pagal sistemų teoriją. Elementai sąveikauja per komunikacijos procesą. Jiems sąveikaujant tarp elementų atsiranda ryšiai, skatinantys mokymosi procesą. Tokiu būdu vaikas įgauna reikalingas savybes, kad galėtų dalyvauti kovoje dėl kapitalo atitinkamame lauke. Sąveika tarp vaiko ir savanorio – tai socialinių paslaugų teikimas vaikui. Tyrimo tikslas buvo nustatyti, kaip sąveikos metu pakito vaiko socialinis tinklas (keičiasi vaiko santykiai su kitais asmenimis) ir kokie veiksniai darė poveikį savanorio ir vaiko sąveikai. Tyrimo objektai yra vaikai ir savanoriai, kurie užmezgė santykius. Sąveika vyko per socialines-kultūrinės programas vaikams. Programos truko tris mėnesius. Susiformavo keturios vaiko ir savanorio poros. Tyrimo rezultatai parodė, kad vaiko socialiniame tinkle atsirado tik vienas naujas elementas iš savanorio socialinio tinklo – tai pats savanoris. Sąveikai didžiausią poveikį darė savanorio motyvacija plėtoti santykius ateityje.

R. Girdzijauskienė (vad. B. Gruževskis). ILGALAIKIŲ BEDARBIŲ INTEGRACIJOS Į DARBO RINKĄ GALIMYBĖS IR PROBLEMOS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Rinkos ekonomikoje dėl kapitalo ir darbo santykio specifikos gamyboje nedarbas yra dėsningas, neišvengiamas reiškinys. Nedarbas, mažindamas pajamas, keisdamas žmogaus nuostatas ir dienos ritmą, didindamas psichologinę įtampą ir nepasitikėjimą ateitimi, daugeliui gyventojų labai apsunkina kasdieninį gyvenimą, mažina jų socialinį ir ekonominį aktyvumą, o neretai lemia socialinę atskirtį. Pavojingu jis tampa tuomet, kai jo mastas didėja, kelia pavojų socialinei-ekonominei vystymosi raidai. Viena pavojingiausių visuotiniai paplitusių nedarbo formų yra ilgalaikis nedarbas. Bendriausia prasme tai toks nedarbas, kai didelę dalį bendro bedarbių skaičiaus sudaro asmenys, kurie 12 ar daugiau mėnesių neturi darbo. Lietuvoje, kaip ir daugelyje Europos Sąjungos valstybių, egzistuoja ilgalaikio nedarbo problema. Apie šios problemos sudėtingumą byloja aukšti ilgalaikio nedarbo rodikliai. Per pastaruosius penkerius metus ilgalaikių bedarbių skaičius išaugo beveik 10 kartų. 2004 metų pradžioje kas ketvirtas bedarbis nedirbo ilgiau kaip 12 mėn. Ilgalaikio nedarbo problemos aktualumas ir bedarbių galimybių darbo rinkoje paskatino susidomėti ilgą laiką nedirbančių asmenų padėtimi darbo rinkoje bei galimybėmis tobulinti jiems teikiamą socialinę paramą, kitą socialinę pagalbą didinant jų socialinę integraciją. Šiuo darbu siekiama išsiaiškinti ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką problemas ir galimybes, numatant užimtumą didinančias kryptis ir priemones. Darbą sudaro keturios dalys: įvadas, tyrimo metodikos aprašymas, tyrimo rezultatai ir jų aptarimas, išvados ir pasiūlymai. Įvade apžvelgta ES šalių nedarbo problemos, aptartos Lietuvos ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką problemos ir galimybės, analizuotos socialinės, ekonominės, psichologinės šių asmenų nedarbo problemos, atskiras

dėmesys skirtas aktyvių darbo rinkos politikos priemonių realizavimui. Antrame skyriuje aprašytas sociologinio tyrimo modelis, tiriamųjų atrankos, anketos sudarymo logika ir duomenų apdorojimas. Trečiame skyriuje pateikti tyrimo rezultatai, kurie padėjo suformuluoti išvadas ir pasiūlymus.

R. Gogelis (vad. A. Vareikytė). SOCIALINIO DARBUOTOJO VAIDMUO KEIČIANT AKTYVIŲ NARKOTIKŲ VARTOTOJŲ ELGESĮ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – teoriškai ir empiriškai ištirti aktyvių narkotikų vartotojų injekcinį ir seksualinį elgesį, socialinio darbuotojo vaidmenį žalos mažinimo programose keičiant narkotikų vartotojų elgesį. Darbą sudaro trys dalys: įvadas (teorinė dalis), praktinė dalis ir išvados. Teorinėje dalyje, remiantis literatūra, pateikiama narkomanijos reiškinio analizė, ŽIV, hepatitų, lytiškai plintančių ligų epidemiologinė situacija, socialinio darbuotojo, dirbančio žalos mažinimo programose, pagrindiniai tikslai, darbo kryptys ir vaidmenys siekiant mažinti rizikingą aktyviai narkotikus vartojančių asmenų injekcinį ir seksualinį elgesį. Praktinėje dalyje aprašoma aktyviems narkotikų vartotojams, dalyvaujantiems žalos mažinimo programoje ir nedalyvaujantiems, tirti taikyta metodika. Buvo atliktas kiekybinis tyrimas. Apklausta 100 aktyvių narkotikų vartotojų (50 dalyvaujančių ir 50 nedalyvaujančių žalos mažinimo programoje). Paskutinėje dalyje pateikiamos išvados: atliekant tyrimą paaiškėjo, kad rizikingą elgesį mažinantys veiksniai yra aktyvus dalyvavimas žalos mažinimo programoje ir socialinio darbuotojo konsultacijos bei informacija jiems aktualiais klausimais. Socialinio darbuotojo konsultacijos padeda aktyviems narkotikų vartotojams gauti išsamią informaciją apie saugesnį narkotinių medžiagų vartojimą, seksualinį elgesį, galimus priklausomybės ligų gydymosi būdus ir pan. bei turi didelę naudą visuomenei, nes padeda sumažinti su narkotikais susijusius nusikaltimus, sveikatos sutrikimus, su ŽIV, hepatitų infekcija, lytiškai plintančiomis ligomis susijusį rizikingą elgesį, kitus negatyvius socialinius reiškinius.

L. Gudonytė (vad. L. Gvaldaitė). GLOBOS INSTITUCIJOSE GYVENANČIŲ VAIKŲ INTEGRACIJOS Į ŠEIMĄ PROCESAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiame darbe apžvelgiama tema: „Globos institucijose gyvenančių vaikų integracijos į šeimą procesai“. Integracijos į šeimą procesai suvokiami ne kaip galutiniai, išbaigti veiksmai, o kaip procesai, kurie tęsiasi ilgą laiką ar net visą gyvenimą. Vis labiau siekiama globos institucijose gyvenantiems vaikams sudaryti geras gyvenimo sąlygas, tapti visaverčiais visuomenės nariais. Atkreipiamas dėmesys į tai, jog ne tik daugėja rizikos grupės vaikų, netekusių tėvų globos, bet ir nėra efektyvios jaunuolių integracijos į biologinę ar globėjų šeimą programos. Svarbu analizuoti globos įstaigų ugdomąjį, prevencinį ir integracinį darbą, siekiant jaunuolių socializacijos ir ateities perspektyvų. Darbo tikslas – atlikus globos institucijose gyvenančių vaikų integracijos į šeimą procesų tyrimą, nustatyti jų ryšius su biologine šeima, išanalizuoti vaikų šeimos poreikį ir požiūrį į ją, nustatyti jų šeimose vyraujančią psichologinį klimatą ir įvertinti specialistų darbą su vaikų biologinėmis ir globėjų šeimomis. Tyrimo metu buvo apklaustos dvi respondentų grupės: Vilniaus globos institucijose (2-uose globos namuose, laikinuosiuose globos namuose „Atsigręšk į vaikus“, 4-oje internatinėje mokykloje) gyvenantys vaikai nuo 13 metų iki 18 metų ir tose pačiose globos įstaigose dirbantys socialinės tarnybos specialistai. Apibendrinant tyrimo duomenis galima teigti, jog globos įstaigose gyvenantiems vaikams būdingas stiprus biologinės šeimos poreikis, tačiau šių institucijų specialistų darbas tiek su biologinėmis, tiek su globėjų šeimomis nepakankamas.

V. Ilčiukienė (vad. M. Rubaževičienė). PAGYVENUSIŲ INTENSYVIOS SLAUGOS ŽMONIŲ POREIKIS SOCIALINĖMS PASLAUGOMS ZARASŲ PENSIONATE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – nustatyti pagyvenusių intensyvios slaugos žmonių poreikį socialinėms paslaugoms Zarasų pensionate. Darbo teorinėje dalyje pateikiama pagyvenusių intensyvios slaugos žmonių charakteristika, jų poreikiai, aplinkos pasikeitimo įtaka pagyvenusio intensyvios slaugos žmogaus tolesniam gyvenimui. Aptariama stacionarių paslaugų vieta socialinių paslaugų sistemoje bei socialinio darbuotojo vaidmuo stacionarioje globos įstaigoje teikiant socialinio darbo paslaugas pagyvenusiems intensyvios slaugos žmonėms. Tyrimui naudotas anketinės apklausos metodas. Anketa susideda iš 28 uždarų klausimų. Tyrimas atliktas Zarasų pensionate intensyvios slaugos skyriuje. Tyrimo objektas – pagyvenę intensyvios slaugos žmonės, gyvenantys Zarasų pensionate intensyvios slaugos skyriuje. Apklausta 60 respondentų, iš jų 35 moterys ir 25 vyrai. Tyrimo rezultatai parodė, kad respondentus labiausiai slegia pablogėjusi sveikata, priklausomybė nuo kitų žmonių, atitrūkimas nuo namų, prisitaikymo intensyviame skyriuje sunkumai, nereikalingumo jausmas bei artėjančios mirties suvokimas. Pagyvenę intensyvios slaugos žmonės jaučiasi izoliuoti nuo išorinio pasaulio, užmiršti savo artimųjų, labiausiai jiems trūksta bendravimo bei artimųjų palaikymo. Pasitvirtino darbe iškeltos hipotezės, kad pagyvenę intensyvios slaugos žmonės išgyvena nereikalingumo jausmą, nerimą dėl savo apsigyvenimo pensionate. Taip pat socialinių paslaugų tenkinimas priklauso nuo socialinių darbuotojų skaičiaus intensyvios slaugos skyriuje bei nuo socialinių darbuotojų specifinio pasiruošimo.

A. Inčirauskienė (vad. J. Kašalynienė). MOKYKLOJE GLŪDINČIOS NENORO MOKYTIS PRIEŽASTYS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – išsiaiškinti mokykloje glūdinčias nenoro mokytis priežastis, todėl keliami tokie uždaviniai: ištirti mokyklos nelankančių vaikų santykius su bendraklasiais, ištirti mokyklos nelankančių vaikų santykius su mokytojais bei moksleivių patiriamus sunkumus mokykloje. Siekiant įgyvendinti iškeltus tikslus ir patvirtinti ar paneigti hipotezes, atlikta anketinė apklausa. Joje dalyvavo trijų Vilniaus miesto vidurinių mokyklų: Tuskulėnų, Lazdynų, Senamiesčio moksleiviai bei Lietuvos vaikų teisių gynimo organizacijos „Gelbėkit vaikus“ programos Gatvės vaikų centre „Duok ranką“ dalyviai. Apklausti 54 12–16 metų mokyklos nelankantys ar blogai ją lankantys moksleiviai. 1. Hipotezė, kad viena iš mokyklos nelankymo priežasčių yra prasti santykiai su bendraklasiais nepasitvirtino. Beveik pusė tiriamųjų teigė, kad gerai sutaria su visais klasės draugais, ir tik maža dalis respondentų nurodė, kad nesutaria nė su vienu bendraklasiu. 2. Hipotezė, kad viena iš mokyklos nelankymo priežasčių yra prasti mokytojų ir mokinių santykiai, pasitvirtino iš dalies. Daugiau nei pusė respondentų teigė, kad mokykloje nėra mokytojo, kuriam galėtų papasakoti savo problemas. Bet taip pat ketvirtadalis tiriamųjų nurodė, kad iškilus problemoms mokykloje jiems padeda mokytojai ir mokyklos socialinis pedagogas. 3. Hipotezė, kad pagrindiniai pagalbos teikėjai mokykloje yra mokyklos socialinis pedagogas ir mokyklos psichologas, nepasitvirtino. Per 40 proc. moksleivių teigė, kad jiems padeda draugai, taip pat per 40 proc. nurodė, kad jiems niekas nepadeda, ir tik ketvirtadalis respondentų nurodė, kad iškilus problemoms mokykloje padeda socialinis pedagogas, bei 3,7 proc. – kad jiems padeda mokyklos psichologas.

I. Ingelevič (vad. A. Čepėnaitė). PAAUGLIŲ NUOSTATOS SUICIDINIO ELGESIO ATŽVILGIU. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Lietuvoje jau daugiau kaip 10 metų kasmet daugėja savižudybių. Paauglių savižudybių skaičius padidėjo 55,8%. Vienas iš aktualių klausimų – kas lemia suicidinį elgesį ir kokios prevencinės priemonės galėtų padėti užkirsti kelią suicidinio elgesio paplitimui tarp paauglių? Šio darbo tikslas – išsiaiškinti

paauglių nuostatas suicidinio elgesio atžvilgiu. Šiam tikslui pasiekti buvo sprendžiami šie uždaviniai: išsiaiškinti paauglių požiūrį į savižudybes; išsiaiškinti, kaip stipriai, paauglių nuomone, psichosocialiniai faktoriai veikia suicidinį elgesį; išsiaiškinti, kokios prevencinės priemonės, paauglių nuomone, galėtų sumažinti suicidinio elgesio paplitimą tarp paauglių. Duomenų rinkimo metodas – anketinė apklausa. Apklausoje dalyvavo trijų mokyklų mokiniai: Vilniaus A. Mickevičiaus gimnazijos, Nemenčinės 1-os vidurinės mokyklos bei Vilniaus Jono Pauliaus II vidurinės mokyklos. Apklausta 300 paauglių nuo 13–18 metų. Išanalizavus gautus rezultatus padarytos tokios išvados: savižudybė jaunimo tarpe yra labai aktualus ir spręstinas reiškinys, tačiau nėra jaunimo problemų sprendimo būdas. Labiausiai suicidinį elgesį veikia tokie faktoriai: gyvenimo prasmės praradimas, stresai, krizės, narkomanija, alkoholizmas, nelaiminga meilė, finansinės-ekonominės problemos, vienatvė, konfliktai su draugais, tėvais, menkas savęs vertinimas. Bendruomenės prevencijos programų taikymas mažina suicidinio elgesio paplitimą. Geri įvairių kartų tarpusavio ryšiai didina atsparumą suicidinėms nuostatomis.

V. Ivaškaitė (vad. R. Lazutka). TARPTAUTINĖS PATIRTIES TAIKYMO SUDARANT LIETUVOS SKURDO ŽEMĖLAPIJ GALIMYBĖS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Pagrindinis šio darbo tikslas – išanalizuoti, ar Lietuvoje atliekamų tyrimų duomenų pakanka šalies skurdo žemėlapiui sudaryti. Šio darbo teorinėje dalyje supažindinama su skurdo žemėlapiu samprata, jo sudarymo lygmenimis. Įvardijamos pagrindinės rodiklių grupės, skurdo žemėlapiu sudarymo metodai ir funkcijos, sudarymo veiksniai bei naudojimo klaidos. Taip pat apžvelgiamos tarptautinių organizacijų sukurtos socialinių/skurdo rodiklių sistemos. Siekiant minėto tikslo, šiame aprašomajame darbe naudojama namų ūkių biudžetų tyrimo ir visuotinio gyventojų ir būstų duomenų ypatumų analizė, administracinių žemėlapiu lygių analizė, duomenų tarpusavio suderinamumo analizė. Įvertinus galimybes praktiškai įgyvendinamas skurdo žemėlapiu sudarymas naudojant abiejų tyrimų duomenų kombinavimo metodą. Sudaromi penki santykinio ir trys subjektyvaus skurdo žemėlapiai. Šį darbą vainikuoja iš ankstesnių dalių išplaukiančios išvados, kurių pagrindinė teigia, jog visuotinio gyventojų ir būstų surašymo bei namų ūkių biudžetų tyrimo duomenys, naudojant tarptautinės praktikos pavyzdžius, gali būti pritaikyti Lietuvos skurdo žemėlapiui sudaryti.

V. Jasiūnienė (vad. R. Lazutka). SOCIALINĖ PAŠALPA: ASMENS GYVENIMO ISTORIJOS KINTAMŪJŲ ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – nustatyti asmens gyvenimo istorijos veiksniai, kurie lemia, kad asmuo patenka tarp socialinės pašalpos gavėjų. Tyrimo objektas – eksperimentinės grupės nariai (socialinės pašalpos gavėjai) ir kontrolinės grupės nariai (negaunantys socialinės pašalpos). Tyrimo metodas – kiekybinis standartizuotas interviu. Atlikta anketinė apklausa apie asmens dabartinę socialinę charakteristiką ir jo praeitį (tėvų šeimą, vaikystę, mokslus, studijas, darbo paieškas ir kt.). Tyrimas patvirtino hipotezę ir jo rezultatai leidžia daryti išvadą: tai, kad asmuo patenka į skurdo riziką, priklauso nuo tokių veiksnių kaip tiriamųjų tėvų ir pačių apklaustųjų išsilavinimas, socialinis statusas, vaikų skaičius šeimoje, priklausomybės nuo alkoholio, narkotikų ir kt. derinio. Labiausiai asmens patekimą į socialinės pašalpos gavėjų gretas lemia išsilavinimo veiksnys. Nuo tėvų išsilavinimo lygio priklauso vaiko noras ir galimybės mokytis, kurie lemia mokyklos baigimą, specialybės įsigijimą, gebėjimą konkuruoti darbo rinkoje ir gauti didesnes pajamas.

R. Juchnevičius (vad. A. Vareikytė). SOCIALINIO DARBO SU PRIKLAUSOMAIS NUO ALKOHOLIO ASMENIMIS YPATUMAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Lietuvoje pastaruoju metu priklausomybė nuo alkoholio (ir kitų cheminių medžiagų) yra sparčiai plintantis, rimtą visuomenės susirūpinimą keliantis reiškinys. Vienas iš aktualių klausimų – kas lemia

priklausomų nuo alkoholio asmenų reabilitacijos ir integracijos į visuomenę sėkmę? Viena efektyviausių priemonių, padedančių asmenims, priklausomiems nuo alkoholio, išlikti blaiviems, yra Anoniminių alkoholikų judėjimas. Tačiau to neužtenka. Darbo tikslas – išsiaiškinti asmenų, besigydančių priklausomybę nuo alkoholio, požiūrį į valstybės teikiamos socialinės paramos svarbą ir socialinių darbuotojų reikalingumą bei jų indėlį teikiant šią paramą. Buvo iškeltos trys hipotezės. Pirma: priklausomybę nuo alkoholio besigydantys ir baigę gydymą asmenys patvirtino, kad didelę įtaką, norint grąžinti asmenims gebėjimą pasirūpinti savimi ir integruotis visuomenėje, daro valstybės teikiama socialinė parama. Antra: asmenys, priklausomi nuo alkoholio, kurie pasiryžę keisti gyvenimo būdą, turi teigiamas nuostatas socialinio darbo atžvilgiu. Trečia: priklausomybę nuo alkoholio besigydantys ir baigę gydymą asmenys patvirtina, kad į darbuotojų komandą privalo įeiti ir socialinis darbuotojas. Iškeltoms hipotezėms patikrinti buvo naudojama anketinė apklausa. Tyrime dalyvavo 90 priklausomų nuo alkoholio asmenų. Iškeltas hipotezes patvirtino gauti tyrimo rezultatai. Beveik 80% visų respondentų patvirtino, kad socialinė parama yra svarbi norint grąžinti klientui gebėjimą pasirūpinti savimi ir integruotis į visuomenę. Socialinio darbuotojo vaidmenį beveik 68% visų respondentų įvertino kaip reikalingą. Apibendrinant reikia pasakyti, kad yra būtina kelti socialinio darbuotojo kvalifikaciją ir tobulinti jo kaip konsultanto, organizatoriaus ir tarpininko, atliekančio advokato, gynėjo darbą, vaidmenį.

I. Kazlauskaitė (vad. A. Bagdonas). PSICHOSOCIALINĖ ADAPTACIJA STAIGAUS NEGALUMO ATVEJU. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šio darbo tema – „Psichosocialinė adaptacija staigaus negalumo atveju“. Darbas susideda iš teorinės dalies ir tyrimo. Teorinėje darbo dalyje pateikta žmonių su negalia socialinės adaptacijos ir visuomenės požiūrio į juos kaita istorinėje praeityje, aprašytos neįgalumo rūšys bei įvertinta adaptacijos svarba neįgaliesiems asmenims. Tyrimo tikslas – išanalizuoti žmonių, patyrusių staigią negalią, požiūrį į artimuosius ir jų aplinką bei įvertinti visuomenės pagalbą nelaimės ištiktam asmeniui, siekiant palengvinti jo psichosocialinę adaptaciją. Tyrimo hipotezės:

1. Staigią ir netikėtą negalią patyrę asmenys jaučiasi atstumti ir nevisaverčiai.
2. Visuomenė skiria per mažą dėmesį žmonių su negalia integracijai, kad būtų užtikrintas jų visavertis gyvenimas.

Anketavimo būdu apklausus 70 Mažeikių rajono savivaldybės darbo biržos neįgalių lankytojų, gauta pagrindinė tyrimo išvada, kad daugumai neįgaliųjų patirta trauma sukėlė didžiulius išgyvenimus; aplinkiniai į staigią ir netikėtą negalią reagavo gana įvairiai: vieni padėjo ir morališkai palaikė, kiti tapo abejingi svetimam skausmui; visuomenė skiria per mažai dėmesio neįgaliųjų asmenų psichosocialinės adaptacijos problemoms spręsti. Tyrimo rezultatai rodo, kad žmonių su negalia sėkmingą psichosocialinę adaptaciją galėtų užtikrinti psichologinės pagalbos tobulinimas, socialinių tarnybų darbo kompetentingas organizavimas, diskriminacijos mažinimas darbo rinkoje ir visuomenėje stiprėjantis pozityvus požiūris į neįgaliuosius. Tai galėtų palengvinti neįgaliųjų integracijos į visuomenę procesą ir teigiama linkme keistų pačių neįgalių asmenų požiūrį į jų aplinką ir gyvenimą.

V. Kiričiuk (vad. L. Gvaldaitė). VISAGINO MIESTO VAIKUS GLOBOJANČIŲ ŠEIMŲ SOCIALINĖ CHARAKTERISTIKA.. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Lietuvoje vykstančios ekonominės ir socialinės permainos neaplenkia ir Visagino miesto. Nedarbas, artėjantis Ignalinos AE uždarymas, nestabili materialinė padėtis skaudžiai paliečia šeimas, auginančias vaikus. Visagino mieste yra 75 šeimos, globojančios vaikus. Šio darbo tikslas – išnagrinėti Visagino miesto šeimų, globojančių vaikus, socialinę charakteristiką, susipažinti su problemomis ir sunkumais, su kuriais susiduria globėjų šeimos, bei išsiaiškinti įvairios pagalbos poreikį. Anketavimo būdu buvo apklaustos 55 šeimos, globojančios vaikus. Darbe analizuojama šių šeimų ekonominė padėtis, buities

sąlygos, išsilavinimas, užimtumas, giminystės ryšiai su globojamu vaiku, bendruomenės požiūris į globėjų šeimas, aiškinamasi priežastys, dėl kurių šeimos imasi globoti vaikus, ir problemos, su kuriomis susiduria globėjai. Išanalizavus duomenis prieita prie išvadų, kad didžioji dalis globėjų yra vaiko seneliai arba kiti artimi giminaičiai. Maždaug pusė apklaustųjų vyresni nei 50 metų amžiaus žmonės, turintys aukštesnįjį arba vidurinį išsilavinimą, gyvenantys nepilnose šeimose (išsiskyrę, našliai arba nesusituokę). Dažniausiai globėjų šeimos nurodo turinčios finansinių sunkumų, tačiau minimos ir psichologinės problemos auklėjant vaikus (ypač paauglius), ir problemos bendraujant su biologiniais vaiko tėvais. Ne visos globėjų šeimos patenkintos VTAT atliekama globos priežiūra bei tarnybos specialistų suteikiama pagalba. Penktadalis globojamų vaikų yra visiškai našlaičiai, tačiau iš turinčių vieną iš tėvų ar abu tėvus bendrauja su jais tik pusė. Neretai motinos, vienos auginančios vaikus, išvyksta dirbti į užsienį, nes Visagine neturi darbo, gauna mažą atlyginimą ir nepajėgia išlaikyti šeimos ir buto. Sužinota, kad globojamų vaikų neketinama įsivaikinti, o materialine vaiko ateitimi rūpinasi tik penktadalis globėjų. Net ir dirbantys skundžiasi, kad 500 Lt. pašalpos vos užtenka pragyventi, o visiškai šia suma patenkinti tik trečdalis apklaustųjų. Labai nedaug šeimų pažįsta kitas šeimas, globojančias vaikus, bendrauja ir dalinasi globos rūpesčiais. Tačiau pažymėtina ir tai, kad bendruomenė supranta ir palaiko šeimas, globojančias vaikus.

***M. Kitkovskaja (vad. J. Kašalynienė). NEPILNAMEČIŲ NUSIKALSTAMUMO
DIFERENCIACIJA PAGAL LYTĮ IR AMŽIŲ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Mūsų šalyje nuolat auga nepilnamečių nusikalstamumas, kuris kelia nerimą visuomenei ir yra skausmingiausias visuomenės gyvenimo reiškinys. Nusikalstamumas kelia pavojų ne tik konkrečiam asmeniui, bet kenkia visos šalies socialinei, ekonominei, teisei raidai, paneigia svarbiausius bendruomenės santykius. Šiame darbe analizuojama nepilnamečių nusikalstamumo diferenciacija pagal lytį ir amžių bei veiksniai, skatinantys nepilnamečius nusikalsti. Teorinėje darbo dalyje aptariama nusikalstamumo sąvoka, tendencijos, priežastys, turinčios įtakos nepilnamečių nusikalstamumui, bei prevencijos ypatumai. Įvade pateikiami bendro nepilnamečių nusikaltimų vaizdo statistiniai duomenys. Atliktas tyrimas, kurio tikslas – išsiaiškinti nepilnamečių, padariusių nusikaltimą, lyčių ir amžiaus skirtumus. Bandoma sužinoti, kokios lyties atstovai dažniausiai nusikalsta ir kokio amžiaus būdami jie tai daro daugiausia. Taip pat bandoma atskleisti šeimos, mokyklos bei kitus veiksniai, kurie labiausiai skatina nusikalsti. Tyrimo metodas – dokumentų analizė. Tyrimui buvo pasirinktos teistų nepilnamečių bei nepilnamečių, padariusių nusikaltimą, bet neteistų, bylos. Buvo parengta 25 klausimų anketa, pagal kurią iš bylų buvo surenkama informacija, kurią galima suskirstyti į šias grupes: demografinės charakteristikos, nusikaltimo aplinkybės, šeimos sąlygos, užimtumas, kvaišalų vartojimas. Tyrimo metu iškelta 1 hipotezė, teigianti, kad berniukai dažniau nusikalsta negu mergaitės, ir 2 hipotezė, tvirtinanti, kad berniukai nusikalsta būdami jaunesnio amžiaus negu mergaitės, pasitvirtino. Berniukai 6 kartus dažniau linkę pažeidinėti visuomenėje nustatytas teisės normas negu mergaitės. Mergaičių įsitraukimas į nusikalstamą veiką prasideda nuo 13 metų, o berniukai nusikalsta būdami net 9 metų amžiaus. 3 hipotezė, teigianti, kad berniukų nusikalstamos veikos pobūdis yra sunkesnis, palyginti su to paties amžiaus mergaitėmis, ir 4 hipotezė, tvirtinanti, kad apie 50% nepilnamečių nusikalsta pakartotinai, nepasitvirtino. Nepilnamečiai dažniau nusikalsta grupėse (75,3%) negu po vieną. Nusikaltusiems nepilnamečiams dažniausiai yra skiriamas laisvės atėmimas, rečiau – pataisos darbai, namų areštas, bauda ir kitos papildomos nuobaudos. Nusikalstamą veiką dažniausiai lemia aplinkos veiksniai: šeimos aplinka, gyvenimo sąlygos, tėvų ir pačių nepilnamečių užimtumas, piktnaudžiavimas kvaišalais ir kt.

J. Kizinevič (vad. I. Šarkaitė). MOKSLEIVIŲ POŽIŪRIS Į TABAKO, ALKOHOLIO IR KITŲ PSICHIKĄ VEIKIANČIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMO PREVENCINĘ PROGRAMĄ, TAIKOMĄ VILNIAUS FABIJONIŠKIŲ VIDURINĖJE MOKYKLOJE.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šio bakalauro darbo tikslas – nustatyti moksleivių požiūrį į tabako, alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencinę programą, taikomą Vilniaus Fabijoniškių vidurinėje mokykloje. Kaip rodo statistika, rūkančių ir vartojančių alkoholį bei narkotikus moksleivių skaičius nuolat didėja. Dar pavojingesnis yra tas faktas, kad į rūkymą ir alkoholio vartojimą įsitraukia vis jaunesni moksleiviai. Šiuo atveju svarbu ištirti, koks moksleivių požiūris į prevencinę programą, taikomą jų mokykloje, kaip jie vertina jos efektyvumą. Buvo iškelti tokie tyrimo uždaviniai: 1) išsiaiškinti, ar moksleiviai dalyvauja prevencinės programos renginiuose; 2) išsiaiškinti, ar moksleiviai žino, kur kreiptis pagalbos iškilus problemoms, susijusioms su tabako, alkoholio ir narkotikų vartojimu; 3) išsiaiškinti, kokios, moksleivių požiūriu, prevencinės priemonės yra efektyviausios; 4) išsiaiškinti, kokių renginių ir informacijos, moksleivių požiūriu, prevencinėje programoje trūksta. Tyrimo metu buvo apklausti 95 8–12 klasių moksleiviai iš Vilniaus Fabijoniškių vidurinės mokyklos. Gauti tyrimo rezultatai rodo, kad moksleiviai aktyviai dalyvauja mokyklos prevencinės programos renginiuose. Moksleiviai geriausiai vertina tuos prevencinės programos renginius, kurie reikalauja jų kūrybinių sugebėjimų ir užimtumo. Moksleiviai gauna pakankamai informacijos ir žinių apie tabako, alkoholio ir narkotinių medžiagų pavojingą poveikį, dauguma moksleivių žino, kur galima kreiptis, jeigu iškils problemų dėl minėtų medžiagų vartojimo. Moksleiviai pažymėjo, kad jie pageidauja tokių prevencinių renginių, kurie skirti laisvalaikiui užimti.

O. Kondratovičiūtė (vad. A. Čepėnaitė). NEPILNAMEČIŲ NUSIKALSTAMUMAS: TENDENCIJOS IR KRIMINOGENINĖS SITUACIJOS VILNIAUS MIESTE ANALIZĖ.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Nepilnamečių nusikalstamumas – aktuali mūsų šalies problema. Norint suprasti jo prigimtį, šiame darbe pristatyta paauglystės samprata, jos ypatumai, poveikis jauno žmogaus gyvenimui; apžvelgti delinkventinių nepilnamečių elgesį lemiantys veiksniai. Aptarus nepilnamečių psichologinius bei socialinius raidos aspektus, trumpai pristatoma kriminogeninė situacija Lietuvos miestuose. Siekiant geriau atskleisti šio darbo temą, buvo atliktas tyrimas. Tyrimo tikslas – ištirti nepilnamečių nusikalstamumo tendencijas Vilniaus mieste. Tyrimo metodas – statistinių duomenų analizė. Tyrimui buvo naudojami visų septynių Vilniaus miesto policijos komisariatų statistiniai duomenys nuo 1998 iki 2003 m. Gauti rezultatai patvirtino dvi iškeltas hipotezes, kad nusikaltimų skaičius Vilniaus mieste mažėja ir kad daugiausia nusikaltimus padaro 16–17 metų nepilnamečiai. Atlikus tyrimą buvo padarytos tokios išvados:

1. Mažėja bendras nepilnamečių nusikaltėlių skaičius;
2. Didėja vidurinių mokyklų moksleivių įsitraukimas į nusikalstamą veiklą;
3. Nepilnamečiams būdingas grupinis nusikalstamumas, ypač tose nusikalstamose grupėse, kurios yra sudarytos vien iš nepilnamečių;
4. Iš visų nusikaltimų rūšių net 3/5 sudaro vagystės;

Duomenų, kaip nepilnamečių padarytų nusikaltimų skaičius priklauso nuo policijos komisariatų aptarnaujamos teritorijos dydžio, nėra.

L. Kotova (vad. S. Girdzijauskienė). PIKTNAUDŽIAUJANČIŲ ALKOHOLIŲ ASMENŲ VAIKŲ PSICHOSOCIALINĖS CHARAKTERISTIKOS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Piktnaudžiaujančių alkoholiu asmenų vaikai skiriasi nuo bendraamžių vaikų iš prosocialių šeimų. Svarbu išsiaiškinti, kas nulemia išskirtinį alkoholikų vaikų būdą bei elgesį, kokios yra jų psichosocialinės problemos ir tėvų alkoholizmo pasekmės vaikų funkcionavimui mokykloje (ugdymui bei pažangumui, santykiams su bendraamžiais ir mokytojais), nes tik žinant tai galima geriau juos suprasti ir nors iš dalies padėti įveikti juos slegiančias problemas. Šio darbo tikslas – įvertinti piktnaudžiaujančių alkoholiu asmenų vaikų (paauglių) emocijų bei elgesio sunkumų ir šeimos veiksmų sąveiką. Tyrimo metodika: galių ir sunkumų klausimynas (SDQ – Strength and Difficulties Questionnaire) – SDQ versija, skirta pedagogams, ir SDQ versija, skirta 11–16 metų vaikams. Galių ir sunkumų klausimynas yra trumpa elgesio vertinimo metodika, apimanti įvairias vaikų ir paauglių elgesio, emocijų ir santykių sritis. Kita metodika – darbo autorės sudaryta anketa, skirta nustatyti šeimoje gyvenančių asmenų kvaišalų vartojimo įpročius, jų elgesio su vaikais ypatumus, įvertinti šeimoje gyvenančių asmenų agresyvaus elgesio apraiškas tarpusavio santykiuose. Rezultatai. Piktnaudžiaujančių alkoholiu asmenų vaikų elgesio ir emocijų sunkumų tendencijos: žemas socialus elgesys; didesnis hiperaktyvumas; elgesio problemos: agresyvumas, melavimas, pykčio protrūkiai; emocinės problemos: nepasitikėjimas savimi, nerimastingumas, baimingumas, prislėgtumas. Vaikų elgesio ir emocinės problemos susijusios su dažnu tėvų alkoholio vartojimu, prastais tėvų tarpusavio santykiais, netinkamu psichologiniu klimatu šeimoje. Užsienio šalyse, atsižvelgiant į išskirtinį alkoholiu piktnaudžiaujančių asmenų vaikų psichosocialinį funkcionavimą, bandoma mokyklose įdiegti specialius šiems vaikams skirtus užsiėmimus, organizuoti savipagalbos grupes. Lietuvoje kol kas to nėra. Tačiau, kaip patvirtina šio tyrimo rezultatai, svarbu yra atsižvelgti į piktnaudžiaujančių alkoholiu asmenų vaikų psichosocialinio funkcionavimo ypatumus. Mokytojo, socialinio pedagogo, dirbančio su vaikais, asmenybės ypatumai turėtų skatinti tinkamus alkoholiu piktnaudžiaujančių asmenų vaikų santykius su bendraamžiais. Pedagogas turi mokėti save kontroliuoti įvairiose, kartais konfliktinėse situacijose, o svarbiausia – mėgti savo darbą, mylėti šiuos dėmesio ištroškusius vaikus.

A. P. Kuktaitė (vad. A. Bagdonas). JUDANČIŲ VEŽIMĖLIŲ NEĮGALIŲŲ AKTYVIOS REABILITACIJOS YPATUMAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Pagrindinis šio darbo tikslas – parodyti, kokią įtaką aktyvi rehabilitacija turi paraplegiko ir tetraplegiko savarankiškumui bei gyvenimo kokybei, tuo pabrėžiant ir įrodant aktyvios rehabilitacijos, kaip tarpinės grandies tarp medicininės ir socialinės rehabilitacijos, svarbą ir reikšmingumą. Medicininė rehabilitacija nespėja paruošti žmogaus po nugaros smegenų traumos, judančio aktyvaus tipo invalido vežimėliu, socialinei rehabilitacijai, o tik stabilizuoja sveikatos būklę ir duoda menkus pradinius savarankiškumo pagrindus. To gerai išmokyti gali tik žmogus, turintis gyvenimiškos patirties, ne pirmus metus judantis vežimėliu ir išėjęs aktyvios rehabilitacijos mokymus. Tai instruktorius, kurio asmeninis pavyzdys yra aktyvios rehabilitacijos pagrindas. Tyrimas vyko 2003 ir 2004 m. Tyrimo metu buvo suorganizuotos 3 aktyvios rehabilitacijos stovyklos. Buvo pasirinkta 60 asmenų su stuburo smegenų pažeidimais (trauminiiais – 56 ir dėl ligos – 4), daugelis jų ASIA–A ir kai kurie ASIA–B tipų. Iš jų 40 paraplegikai, o 20 tetraplegikai. Tiriamųjų amžius svyravo nuo 19 iki 79 metų. Duomenys rinkti prieš ir po aktyvios rehabilitacijos stovyklų. Stebėti tiriamųjų savarankiškumo pokyčiai, psichosocialinė adaptacija. Po aktyvios rehabilitacijos padidėjo jų savarankiškumas, pagerėjo socialinė adaptacija.

D. Kukučionytė (vad. A. Vereikytė). SOCIALINIO DARBO POREIKIO RAJONO LIGONINĖJE TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Socialinio darbuotojo poreikis Lazdijų rajono ligoninėje buvo tiriamas iš dviejų pozicijų: ligonių ir medikų. Ši sveikatos priežiūros įstaiga pasirinkta todėl, kad joje nėra socialinio darbuotojo. Buvo naudotas anketinės apklausos tyrimo metodas. Dalyvavo dvi respondentų grupės: 48 pacientai ir 43 medikai. Šiame darbe analizuojamas socialinio darbo poreikis sveikatos priežiūros įstaigoje. Teorinėje darbo dalyje nagrinėjami socialinio darbo profesinės veiklos ypatumai, sveikatos priežiūros įstaigų charakteristika ir socialinio darbuotojo vieta sveikatos priežiūros sistemoje. Darbe daromos tokios išvados: ligoninėje besigydantiems žmonėms iškyla socialinių problemų (nedarbas, medikų nuomone, yra aktualiausia problema, o pacientai pažymi, kad labai trūksta informacijos apie socialines paslaugas ir lengvatas). Neišspręstos ligonių socialinės problemos slepia medikus. Šiuo metu Lazdijų rajono ligoninėje pacientų socialines problemas sprendžia slaugytojos. Respondentų nuomone, svarbiausi veiksniai, kurie gali nulemti socialinio darbuotojo pareigybės įsteigimą, yra įstaigos administracijos supratimas ir iniciatyva bei tam reikalinga teisinė bazė. Daugumos apklausoje dalyvavusiųjų nuomone, šioje įstaigoje reikalingas kompetentingas socialinio darbo specialistas. Medikai yra pasirengę bendradarbiauti, o pacientai tikisi profesionalių paslaugų. Šis darbas parodė, kaip yra teikiama socialinė pagalba rajoninėje ligoninėje, kokios šios srities žinios ir su kokiomis problemomis susiduria pacientai.

V. Kurkauskienė (vad. V. Jakutienė). MOKYMOŠI MOTYVACIJOS SĄSAJOS SU SOCIALINĖS APLINKOS VEIKSNAIS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Pastarąjį dešimtmetį įvyko daug permainų politiniame bei ekonominiame šalies gyvenime. Visa tai nulėmė nemažai socialinių pokyčių, kurie pakeitė tiek mūsų visų, tiek vaikų gyvenimą. Vaikams dažnai sunku susigaudyti šiuose pokyčiuose, naujovėse, atskirti, kas tikra, vertinga, naudinga, o kas tik apgaulė. Kaip vaikai įveiks šiuos sunkumus ir išbandymus, didžiąja dalimi priklauso nuo vaikų socialinės aplinkos. Šio darbo tikslas – ištirti mokymosi motyvacijos sąsajas su socialinės aplinkos veiksniais. Visų pirma teorinėje dalyje – įvade – pateikiama mokymosi motyvacijos samprata bei ją lemiantys veiksniai. Vėliau apžvelgiami socialinės aplinkos mikro ir makroveiksniai bei Jaunimo mokyklos specifika. Siekiant giliau panagrinėti socialinės aplinkos ir mokymosi ryšį, atliktas tyrimas, kurio metu apklausta 91 moksleivis: 41 Jaunimo mokyklos, 50 „Aušros“ vidurinės mokyklos. Darbe taikytas tyrimo metodas – anketinė apklausa. Gauti tyrimo rezultatai atskleidžia mokymosi motyvacijos pagrindines sąsajas su socialinės aplinkos veiksniais, kurių ryškiausi – šeima, mokyklos aplinka bei draugai. Su šio tyrimo rezultatais naudinga susipažinti pedagogams ir mokykloje dirbantiems specialistams. Visa tai padėtų jiems geriau suprasti motyvacijos įtaką vaikų mokymosi rezultatams, kylančias problemas bei trūkumus.

A. Kuzminskienė (vad. D. Urbonaitienė). NESTACIONARIŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ PAGYVENUSIEMS IR SUAUGUSIEMS ŽMONĖMS SU FIZINE NEGALIA PLĖTRA VILNIAUS MIESTE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šio darbo tema – „Nestacionarių socialinių paslaugų pagyvenusiems ir suaugusiems žmonėms su fizine negalia plėtra Vilniaus mieste“. Darbas susideda iš teorinės dalies ir tyrimo. Teorinėje darbo dalyje pateikta nestacionarių socialinių paslaugų reikšmingumo socialinių paslaugų sistemoje analizė; aprašytas nestacionarių socialinių paslaugų pagyvenusiems ir suaugusiems žmonėms su fizine negalia Vilniaus mieste tinklas, darbo kryptys nestacionarios globos įstaigose; įvertintas nestacionarios globos pagyvenusiems ir suaugusiems žmonėms su fizine negalia poreikis bei aprašyti veiksniai, lemiantys sėkmingą nestacionarių socialinių paslaugų plėtrą. Tyrimo tikslas – išanalizuoti nestacionarių socialinių paslaugų, teikiamų pagyvenusiems ir suaugusiems žmonėms su fizine negalia, organizavimą ir galimas

plėtos kryptis Vilniaus mieste. Tyrimo hipotezės: 1. Nestacionarių socialinių paslaugų, teikiamų pagyvenusiems ir suaugusiems žmonėms su fizine negalia, poreikis viršija šiandieninės pasiūlos galimybes. 2. Vilniaus miesto savivaldybė nepakankamai planuoja ir organizuoja nestacionarias socialines paslaugas pagyvenusiems ir suaugusiems žmonėms su fizine negalia. Tyrimo rezultatai rodo, kad racionaliau panaudojant turimus išteklius ir efektyviau organizuojant darbą, būtų galima sėkmingiau spėsti pagyvenusių ir suaugusių žmonių su fizine negalia problemas Vilniaus mieste. Pagrindinės šių paslaugų teikimo iniciatorės turėtų būti miesto savivaldybės administracija ir pačios socialinių paslaugų įstaigos. Efektyvesnį nestacionarių socialinių paslaugų teikimą užtikrintų informavimo apie teikiamas paslaugas sistemos bei nestacionarias paslaugas teikiančių institucijų metodinės bazės tobulinimas; glaudesnis bendradarbiavimas su stacionariomis įstaigomis, taikant kompleksinę pagalbą namuose; dienos centrų pagyvenusiems ir fizinę negalią turintiems vilniečiams plėtra.

R. Labanauskienė (vad. B. Švedaitė). DIENOS CENTRŲ TEIKIAMŲ PASLAUGŲ VAIKAMS EFEKTYVUMO TYRIMAS. Vilniaus: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Visuomenė išgyvena socialinių-ekonominių permainų laikotarpį. Šeimoms tenka nemažas krūvis sprendžiant iškilusias ekonomines bei socialines problemas, keičiančias jų gyvenimą bei elgseną. Dėl kompleksinių problemų, kurias išgyvena šeima, daugiausia nukenčia vaikai. Padėti įveikti krizines situacijas vaikams ir jų šeimoms imasi nevyriausybinių organizacijų, teikdamos socialines paslaugas vaikų dienos centruose. Aktualu, ar dienos centruose teikiamos paslaugos yra efektyvios ir kas lemia jų efektyvumą. Darbo tikslas: apžvelgti literatūrą ir aptarti dienos centrų teikiamų paslaugų vaikams efektyvumo veiksnius. Tyrimo tikslas – panagrinti dviejų vaikų dienos centrų veiklą ir įvardinti darbo su vaikais efektyvumą nusakančius veiksnius. Tyrimo metodika: tyrimui pasirinktas ekspertų kokybinio tyrimo metodas. Tyrimo uždaviniai:

- atlikti kokybinį ekspertų interviu-tyrimą taikant tikslinės respondentų atrankos metodiką (apklausti 3 respondentus);
- atlikti tyrimo analizę pagal penkis tyrimo analizės etapus;
- apibendrinti tyrimo išvadas.

Gauti darbo rezultatai. Įvardinti tirtų dienos centrų veikloje atsispindintys efektyvumo veiksniai: darbas su vaiko šeima, darbo tikslų numatymas bei siekimas, paslaugų adekvatumas, darbas pagal poreikius suskirstytose grupėse, teigiamų klientų pokyčių skatinimas, profesionalių darbuotojų komandinis darbas, savanorių veikla, bendradarbiavimas su kitomis institucijomis. Galima teigti, jog tirtieji dienos centrai teikia vaikams efektyvias paslaugas. Jeigu kitų dienos centrų darbas būtų orientuotas į panašius kriterijus, būtų galima manyti, kad dienos centruose teikiamos efektyvios paslaugos ir jie dirba prevencinį darbą, stabdantį nedarnių šeimų skaičiaus didėjimą.

T. Kvaraciejus (vad. A. Bagdonas). MOTERŲ SMURTO PIEŠ VYRUS APRAIŠKŲ ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbe nagrinėjama vyrų nuomonė apie moterų smurtą prieš vyrus, analizuojamos moterų smurto apraiškos, jų priežastys, dažnumas ir interpretavimas. Kadangi smurtas yra daugiaveiksnis procesas, vertinti įvairūs jo aspektai: fizinis smurtas, seksualinis smurtas, psichologinis smurtas. Tyrime naudota anketa, pateikta jauniems vyrams. Dažniausiai vyrai patiria psichologinį moterų smurtą. Nustatyta, kad nors vieno brolio ar sesers turėjimas lemia patiriamą psichologinį smurtą, jo dažnumą. Respondentų patirtas smurtas yra susijęs su jų draugų ar pažįstamų patirtu smurtu – tiriamieji linkę priskirti draugams ar pažįstamiems tas smurto apraiškas, kurias teigia patyrę patys. Vis dėlto daugumai jaunų vyrų toks reiškinys kaip moterų smurtas prieš vyrus kelia juoką ir jie linkę nelaikyti to „tikru“ smurtu. Dauguma nelaiko tam tikrų konkrečių moters smurtinių fizinių veiksnių prieš vyrus smurtu, tačiau sukeitus vyrą

ir moterį vietomis – tai jau būtų aiškus smurtas prieš moteris. Apskritai moterų smurtas prieš vyrus yra gana svarbi problema ir jos tyrimas įgauna pagreitį.

K. Lemberytė (vad. A. Čepėnaitė). AIRIJOS IMIGRANTŲ (LIETUVIŲ) SOCIALINĖS SITUACIJOS ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Kitų autorių tyrimų išvados, teigiančios, kad daugiausia emigruoja jauni ir išsilavinę Lietuvos piliečiai, šiuo tyrimu pasitvirtino. Kaip ir tikėtasi, emigravusiųjų dauguma neturi socialinių garantijų, jie patys vieni turi pasikliauti savo sveikata, tikėtis, jog neįvyks nelaimingų atsitikimų, taip pat nėra kaupiamos santaupos jų senatvės fondui. Galima sakyti, jog jie gyvena „šia diena“. Lietuvių emigrantų pareigos neatitinka ir turimų profesijų, dažnai yra nereikalaujančios nei išsilavinimo, nei kalbos. Jie savo jėgomis turi susirasti darbą aplinkoje, kurioje legaliai to daryti negalima, taip dar ir rizikuodami pakliūti į teisės saugos akiratį ir būti deportuoti iš šalies be teisės grįžti į ją penkerius metus. Imigrantų bendradarbiavimas su Airijos socialinės apsaugos, darbo biržų įstaigomis dažniausiai nevyksta. Sprendžiant socialines problemas vyrauja „draugai ir pažįstami“, kurie paprastai yra lietuviai arba rusai, taigi neišnyksta ir kalbos barjeras. Taigi šiuolaikiniai imigrantai iki 2004 m. gegužės 1 d. sukosi įstatymų, baimės, nežinios, netikrumo valdomame „užburtame rate“.

V. Leonavičienė (vad. N. Diršienė). MOKINIŲ PAMOKŲ NELANKYMO PRIEŽASČIŲ ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šeima ir mokykla yra svarbiausios institucijos, atsakingos už jaunosios kartos rengimą savarankiškam gyvenimui. Lietuvos švietimo sistema grįsta glaudžiu šeimos, mokyklos ir visuomenės bendradarbiavimu, tačiau švietimo sistema susiduria su mokinių ugdymo bei lavinimo problemomis. Viena jų – kiekvienais metais didėjantis skaičius moksleivių iki 16 metų amžiaus, paliekančių bendrojo lavinimo mokyklą. Ši problema siejama su socialine aplinka – žmogaus sociumu. Šio darbo tikslas – išanalizuoti mokinių pamokų nelankymo priežastis. Tyrimui naudotas anketinės apklausos metodas. Tyrime dalyvavo 38 8–9 klasių moksleiviai (14–16 metų paaugliai), 22 respondentai tėvai ir 27 respondentai mokytojai. Analizuojant anketinės apklausos duomenis paaiškėjo, jog sociokultūrinės aplinkos sąlygos nėra vienintelės ir visada lemiančios aplinkybės, dėl kurių moksleiviai vengia mokyklos, tačiau aplinkos sąlygos gali būti viena iš priežasčių ar jų derinių, galinčių paskatinti moksleivius palikti mokyklą. Nenoro mokytis priežasčių analizė leidžia daryti išvadą, kad problemai spręsti reikalinga nuosekli, įvairias gyvenimo sritis apimanti veikla. Atskirų problemos aspektų sprendimas negarantuos sėkmės ir nesumažins nenoro mokytis priežasčių.

M. Lingė (vad. R. Lazutka). LIETUVOS DARBO RINKOS INFRASTRUKTŪROS EUROINTEGRACIJA: VALSTYBINIŲ INSTITUCIJŲ PASIRENGIMO TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Pagrindinis šio darbo tikslas – išanalizuoti ir įvertinti, kaip Lietuvos valstybinės institucijos, atsakingos už darbo rinkos infrastruktūros eurointegraciją, pasirengusios vykdyti prisiimtus narystės ES įsipareigojimus. Darbe nagrinėjama ES bendra teisinė sistema; diplomų pripažinimo visose ES valstybėse klausimai; socialinės apsaugos teikimo principai; piliečių teisių ir lyčių lygybės užtikrinimo principai. Pagrindinis šio darbo aspektas – Lietuvos darbo rinkos infrastruktūros eurointegracija vyksta per Europos Sąjungos garantuojamą teisę į laisvą asmenų judėjimą. Tyrime analizuojamas valstybinių institucijų tinklas, kuris yra atsakingas už Lietuvos darbo rinkos infrastruktūros eurointegraciją. Į šį tinklą įeina koordinuojanti institucija – LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija bei įsipareigojimus tiesiogiai vykdydiančios institucijos – Lietuvos darbo birža, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, Valstybinės ligonių kasos. Tyrime buvo atlikta

ekspertų anketinė apklausa. Ekspertų vertinimui buvo pateiktas visas kompleksas institucinį pasirengimą sąlygojančių aspektų, nusakančių tyrimo objektą: *struktūriniai pokyčiai, materialieji ir žmogiškieji išteklių, probleminės sritys, ateities perspektyvos*. Atliktas tyrimas atskleidė, kad Lietuvos valstybinės institucijos, atsakingos už darbo rinkos infrastruktūros eurointegraciją, laikydamosi pasirengiamąjį procesą reglamentavusių planų bei ES keltų narystės įsipareigojimų, iš esmės yra pasirengusios užtikrinti ES garantuojamą teisę į laisvą asmenų judėjimą ir taikyti su juo susijusias formalias procedūras. Apklausos metu buvo išsiaiškinta, kad institucijose labiausiai trūksta teisinį išsilavinimą turinčių specialistų, o pagrindiniai sunkumai susiję su padidėjusio darbo krūvio, finansavimo, tobulinimosi poreikio problemomis.

***D. Maciūtė (vad. I. Šarkaitė). ASMENŲ, PRIKLAUSOMŲ NUO NARKOTINIŲ
MEDŽIAGŲ, POŽIŪRIS Į NARKOTIKŲ VARTOJIMO PRIEŽASTIS.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Priklausomybė nuo narkotinių medžiagų yra sudėtingas reiškinys, susijęs ne tik su žmogaus sveikata, bet ir tam tikra socialine situacija bei asmens psichologija. Tai ne tik vartojančio asmens problema, bet ir tų, kurie yra šalia. Narkotikų vartojimo priežastys yra tarpusavyje susijusios, gali būti biologinės, psichologinės ir socialinės. Darbo tikslas – išsiaiškinti asmenų, priklausomų nuo narkotinių medžiagų, ir ekspertų požiūrį į narkotikų vartojimo priežastis. Planuojant šį tyrimą buvo iškeltos hipotezės:

1. Asmenų, turinčių priklausomybę nuo kvaišalų, ir specialistų, dirbančių su narkomanais, požiūris į biologines/genetines priežastis skiriasi.
2. Asmenų, turinčių priklausomybę nuo narkotikų, ir ekspertų požiūris į psichologines priklausomybės priežastis nesiskiria.
3. Asmenų, turinčių priklausomybę nuo narkotikų, ir ekspertų požiūris į socialines narkotikų vartojimo priežastis nesiskiria.

Iškeltos hipotezės buvo tikrinamos anketinės apklausos metodu. Tyrime dalyvavo 64 respondentai: 32 asmenys, turintys priklausomybę, ir 32 ekspertai, dirbantys su priklausomaisiais. Atlikus tyrimą viena hipotezė pasitvirtino: asmenų, turinčių priklausomybę nuo kvaišalų, ir specialistų, dirbančių su narkomanais, požiūris į biologines/genetines priežastis skiriasi. Antroji hipotezė: priklausomųjų asmenų ir darbuotojų požiūris į psichologines narkotikų vartojimo priežastis sutampa iš dalies. Respondentų grupės sutarė dėl to, kad asmenys narkotikus vartoja norėdami sumažinti nevisavertiškumo kompleksą, slopinti vienišumo jausmą ir siekia patirti kuo daugiau malonumo. Hipotezė apie vienodą abiejų respondentų grupių požiūrį į socialines narkotikų vartojimo priežastis pasitvirtino iš dalies: tiriamieji sutarė, kad smalsumas, noras išvengti problemų skatina jaunas žmones pradėti vartoti kvaišalus. Dėl kitų teiginių respondentų nuomonės išsiskyrė.

***N. Markovskaja. (vad. S. J. Savickaitė). VAIKŲ SOCIALIZACIJOS KŪDIKIŲ NAMUOSE
YPATUMAI: EKSPERTINIS TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Vaikų socializacija kūdikių namuose yra paini ir mažai nagrinėta ankstyvosios vaikų raidos sritis. Pastaruoju laiku pasirodė nemažai mokslininkų darbų apie vaiko socializaciją šeimoje, mokykloje, užklausinėje veikloje bei vaikų globos įstaigose. Tačiau juose dažnai trūksta tiek teorinių apibendrinimų, tiek praktinės medžiagos, skirtos vaiko ankstyvajam amžiui. Per pirmuosius trejus gyvenimo metus vaikas padeda pagrindą tolesnei asmenybės raidai. Institucijos įtaka ankstyvajai vaiko socializacijai yra mažai tyrinėta sritis, todėl pasirinkta bakalauro darbo tema yra svarbi ugdymo teorijų plėtojimo ir gilinimo procese. Darbo tikslas – išanalizuoti vaikų socializacijos Vilniaus kūdikių namuose ypatumus: susipažinti su ankstyvosios socializacijos teoriniais pagrindais ir jų praktinio realizavimo galimybėmis, apibendrinti mažai išanalizuotus ankstyvosios vaikų socializacijos klausimus ir problemas, pateikti vaikų socializacijos ypatumų kūdikių namuose ekspertinio tyrimo duomenis, aptarti gautus rezultatus.

Tyrimo objektas – vaikų iki 3 metų amžiaus, augančių Vilniaus sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, socializacijos ypatumai. Tyrimo metodas: literatūros studijavimas ir kūdikių namų dokumentų analizė, ekspertų apklausa, matematinė statistika. Darbe aptarti ankstyvosios vaikų socializacijos aspektai turės pažintinę reikšmę, paskatins diskusijas ir padės žmonėms, auginantiems ankstyvojo amžiaus vaikus, kurie turi raidos problemų, taip pat specialistams, dirbantiems Lietuvos ankstyvosios reabilitacijos tarnybose, kūdikių globos įstaigose.

***L. Metrikaitė (vad. L. Žalimienė). ĮTĖVIŲ LŪKESČIAI IR PAGALBOS POREIKIS
ĮSIVAIKINANT. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Įvaikinimas – visą gyvenimą besitęsiantis procesas, kuris gali būti skirtingas kiekvienai šeimai savo reikšme ir intensyvumu. Įsivaikinusioms šeimoms ir įvaikintiems vaikams tenka susidurti su papildomais sunkumais ir uždaviniais, palyginti su biologinėmis šeimomis. Tačiau įvaikinimas Lietuvoje – mažai tyrinėjama, publikuojama bei viešai diskutuojama tema, apipinta mitais ir stereotipais. Šiuo bakalauro darbu siekiama prisidėti prie aiškesnio supratimo apie įsivaikinusiųjų asmenų/šeimų patirtį įvairiais įvaikinimo ir gyvenimo etapais, taip pat rasti problemų sprendimo ir įvaikinimo proceso tobulinimo bei pagalbos gerinimo įsivaikinusiems ir įvaikintiems asmenims būdus. Tyrimo tikslas – išsiaiškinti ir aprašyti įtėvių lūkesčius ir pagalbos poreikį įsivaikinant. Siekiant šio tikslo, buvo atlikta 8 įsivaikinusiųjų apklausa. Apklausa atlikta naudojant standartizuotą anketą. Apklaustos metu kiekvienas respondentas nurodė savitus, nulemtus asmeninės patirties ir požiūrio į įvaikinimą, įvaikinimo proceso trūkumus ir stipriąsias puses. Siekiant tobulinti įvaikinimo procesą ir pagalbos būdus įtėviams, pirmiausia teisinėje bazėje turi būti numatytas įvaikintojų bei įvaikių parengimas bei lanksti ir įvairi pagalba įvaikinimo procesui pasibaigus. Pagalba ir informacija besidomintiems įvaikinimu, įvaikinantiems ir įsivaikinusiems asmenims bei įvaikintiems vaikams turi būti teikiama specialiai parengtų socialinių darbuotojų bei kitų kvalifikuotų specialistų. Ypač svarbu skatinti įsivaikinusias šeimas būti atviroms pagalbai. Sprendžiant problemas ne mažiau svarbu šviesti visuomenę įvaikinimo tema, pateikti ir skleisti daugiau ir išsamesnės informacijos apie patį įvaikinimo procesą.

***I. Mickutė (vad. J. Kašalynienė). SOCIALINIŲ PASLAUGŲ, TEIKIAMŲ PROSTITUCIJOS IR
PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKOMS LIETUVOJE, ANALIZĖ.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Lietuvoje dar nėra socialinių paslaugų prostitucijos ir prekybos žmonėmis aukoms koordinavimo sistemos. Yra nevyriausybinės organizacijos ir keletas savivaldybės įstaigų, kurios, įgyvendindamos socialinės pagalbos ir aukų reintegracijos projektus, teikia paslaugas prostitucijos ir prekybos žmonėmis aukoms. Šio tyrimo tikslas – ištirti organizacijų teikiamas socialines paslaugas prostitucijos ir prekybos žmonėmis aukoms Lietuvoje. Teorinėje dalyje nagrinėjama prostitucijos ir prekybos žmonėmis problema, prostitucijos ir prekybos žmonėmis aukos kaip socialinės rizikos grupė. Taip pat aptariamos aukų problemos, socialinių paslaugų poreikiai. Šis tyrimas atskleidžia paslaugų prostitucijos ir prekybos žmonėmis aukoms organizavimo ir teikimo ypatumus Lietuvoje. Tyrime dalyvavusių socialinių paslaugų teikėjų iš 16 organizacijų anketinė apklausa padėjo nustatyti, kokios paslaugos yra teikiamos prostitucijos ir prekybos žmonėmis aukoms.

***E. Mieliulienė (vad. L. Žalimienė). UŽIMTUMO REIKŠMĖ PAGYVENUSIO AMŽIAUS
ASMENŲ GYVENIME. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Gyventojų senėjimas yra sudėtingas reiškinys, keliantis daug socialinių bei ekonominių problemų. Vienas šių problemų sprendimo būdų yra pagyvenusio amžiaus asmenų užimtumo skatinimas. Todėl pasirinkta tema „Užimtumo reikšmė pagyvenusio amžiaus asmenų gyvenime“ yra svarbi ir aktuali

reaguojant į šiandieninės visuomenės demografinius pokyčius. Šiuo darbu norėta iširti pagyvenusio amžiaus asmenų užimtumą ir jo reikšmę tiriamųjų gyvenime. Tyrimo hipotezės: dauguma pagyvenusių asmenų aktyviai dalyvauja įvairioje veikloje pagal savo pomėgius; daugumai pagyvenusiųjų užimtumas yra svarbus jų gyvenime. Anketavimo būdu buvo apklausti 68 trijų dienų centrų (Šeškinės dienos centro „Atgaiva“, Pilaitės dienos centro, Žirmūnų dienos centro „Žirmūnų užuovėja“) lankytojai. Remiantis respondentų nuomone, buvo gautos tyrimo išvados, kad didesnę dalį pagyvenusių asmenų dalyvauja įvairioje veikloje, kurią pasirenka atsižvelgdami į savo asmeninę patirtį, kūrybingumą bei įgytus darbo įgūdžius. Pagrindinės priežastys, trukdančios įsiliesti į bendruomenės gyvenimą ir užsiimti norima veikla, yra lėšų stygius, silpna sveikata, informacijos stoka. Tačiau nepaisant to daugumai pagyvenusiųjų užimtumas turi didelę reikšmę.

O. Miliajeva (vad. V. Gevorgianienė). SUTRIKUSIOS KLAUSOS VAIKO ŠEIMA: PSICHOSOCIALINĖ CHATAKTERISTIKA. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiame darbe analizuojama šeimų, auginančių vaikus su klausos negalia, psichosocialinė situacija. Nagrinėjama, kaip girdintys tėvai suvokia savo vaiko padėtį, kaip vaiko negalia paveikia šeimos gyvenimą, jų bendravimą ir ryšius su neįgalium vaiku bei kitais žmonėmis šeimos aplinkoje. Darbo įvade pateikiamas sisteminis požiūris į šeimą, kuris leidžia išsamiau panagrinėti šeimos situacijos ypatumus. Toliau įvade nagrinėjami tėvų išgyvenimai, negalios įtaka šeimai ir atskiriems šeimos nariams, tėvų bendravimas su vaiku, ankstyvosios specialistų pagalbos reikšmė. Kitoje darbo dalyje pateikiami tyrimo rezultatai. Tyrimo tikslas – panagrinėti vaiko klausos negalios poveikį šeimos funkcionavimui. Buvo iškelti uždaviniai siekiant iširti stresą šeimoje, bendravimo šeimoje ypatumus, tėvų ryšius su specialistais. Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti tokius tėvų poreikius: informacijos, finansinius, emocines paramos, taip pat iširti, ar vaiko negalėpaveikia šeimos visuomeninį gyvenimą, atskirų šeimos narių funkcionavimą. Be to, buvo siekiama palyginti situaciją skirtingo amžiaus (ikimokyklinio ir mokyklinio) vaikų šeimose. Pasirinktas tyrimo metodas – anketinė apklausa. Rezultatai rodo, kad daugumos šeimų funkcionavimas keičiasi gimus neįgaliam vaikui. Šeima yra paveikiama stresų, tačiau stresinės situacijos kyla dėl natūralaus šeimos vystymosi ir nesusijusios su vaiko klausos sutrikimu. Negalės poveikis šeimai nesikeičia vaikui augant, tėvai, nepriklausomai nuo vaiko amžiaus, linkę grįžti prie savo skaudžių išgyvenimų. Tačiau laikui bėgant jie sugeba susidoroti su sunkumais, kurios sukelia vaiko negalė. Tėvų bendravimas su specialistais turi teigiamų pasekmių, tačiau tėvai stokoja tiek informacinės, tiek psichologinės kvalifikuotos pagalbos, nukreiptos ne tik į tiesiogines paslaugas vaikui, bet ir visos šeimos, ypač tėvų, problemas.

R. Mižutavičiūtė (vad. V. Lepeškienė). MOTERŲ PADĖTIS LIETUVOS DARBO RINKOJE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Lyčių lygybė – vienas iš pagrindinių demokratinės visuomenės principų. Kiekvienas valstybės gyventojas turi turėti lygias teises į išsilavinimą, darbą, atlygį ir t. t. nepaisant jo lyties, tautybės ar kitų veiksnių. Pagrindinis darbo tikslas – apžvelgti moterų padėtį Lietuvos apmokamo darbo rinkoje. Pagrindinis tyrimo tikslas – sužinoti jaunų moterų patirtį, susijusią su diskriminacija dėl lyties apmokamo darbo srityje, taip pat vertybines nuostatas, suformuojančias požiūrį į moters padėtį šeimoje ir karjeros galimybes. Pagrindinės tyrimo išvados:

1. Lytis nėra pagrindinis veiksnys, lemiantis sėkmingą ar nesėkmingą veiklą darbo rinkoje.
2. Didžioji dalis respondentų, 93,3 proc. vyrų ir 88,6 proc. moterų, nėra savo darbe diskriminuojami dėl lyties, arba diskriminacija nesusijusi su lytimi.
3. Daugelis tyrime dalyvavusių moterų norėtų šeimai ir profesinei veiklai skirti vienodai dėmesio, laiko ir energijos (42 proc.).

4. Vertinant visuomenės nuomonę, daugelis tyrimo respondentų (66,7 proc. tiek moterų, tiek vyrų) teigė, kad moterys gali vienodai sėkmingai, kaip ir vyrai, dalyvauti profesinėje veikloje, kad jos gali save realizuoti ne tik rūpindamosi šeima.

G. Nadvaravičienė (vad. A. Bagdonas). SUTRIKUSIOS PSICHIKOS ASMENŲ INTEGRACIJA Į BENDRUOMENĘ: VISUOMENĖS NUOSTATŲ TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – išanalizuoti kaimo tipo bendruomenių nuostatas dėl sutrikusios psichikos asmenų ir jų integravimosi į bendruomenę galimybių. Teoriniu aspektu buvo nagrinėjama negalės bei psichikos sutrikimo samprata, neįgalių žmonių integracijos į visuomenę teisinis pagrindas, apžvelgtos sutrikusios psichikos asmenų integracijos galimybės. Norint išsamiau išanalizuoti visuomenės nuostatas buvo atliktas Debeikių ir Troškūnų bendruomenių tyrimas. Tyrime keliami tokie uždaviniai: išsiaiškinti sutrikusios psichikos asmenų subjektyvų visavertiškumo suvokimą ir užimamą padėtį visuomenėje; išnagrinėti, kuo visuomenė galėtų prisidėti prie integracijos proceso; nustatyti bendruomenės nuostatas dėl sutrikusios psichikos asmenų, įvertinti esamą bendruomenės požiūrį sutrikusios psichikos asmenų atžvilgiu; išsiaiškinti visuomenėje egzistuojančius negalės vaizdinius. Iš viso apklausti 64 respondentai. Tyrimo metodas – anketinė bendruomenės narių apklausa. Į anketą įtrauktas 21 klausimas. Anketos buvo platinamos bendruomenių susirinkimų metu. Tyrimas parodė, kad visuomenė mano, jog sutrikusios psichikos asmenys nėra visateisiai visuomenės nariai. Bendruomenė pripažįsta, kad sutrikusios psichikos asmenys turi turėti lygias teises kaip ir kiti visuomenės nariai. Jie turi būti įtraukiami į bendruomeninę veiklą, juos reikia palaikyti morališkai ir priimti tokius, kokie yra. Rezultatai atskleidė, kad didžioji dalis respondentų nežino apie neįgaliųjų integraciją, todėl būtina kuo daugiau skleisti informacijos apie šį procesą. Iškelta hipotezė, kad sutrikusios psichikos asmenys visuomenėje vertinami nepalankiai, pasitvirtino tik iš dalies, nes kad ir kaip vertintų visuomenė sutrikusios psichikos asmenis, juos pasirengusi priimti į savo tarpą.

D. Navickaitė (vad. S. Girdzijauskienė). GATVĖS VAIKAI: PAGALBOS BŪDŲ ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Dėl nepripažinimo mokykloje bei bendraamžių grupėje, šeimos ir socialinių problemų jaunas žmogus ieško prieglobsčio, saugios aplinkos. Jei tos pagalbos ar paramos nerandama, iškyla pavojus pasukti nusikalstamos „karjeros“ link. Šalyje vykstant politiniams, ekonominiams bei socialiniams pokyčiams daugėja našlaičių, kurių tėvai dėl įvairių priežasčių neužtikrina jiems sąlygų sveikai vystytis, augti ir tobulėti. Dalis šių vaikų patenka į globos namus, globėjų šeimas, dalis tampa beglobiais arba vadinamaisiais gatvės vaikais. Šio darbo tikslas – išryškinti veiksnius, lemiančius vaiko atsidūrimą gatvėje. Tyrimo tikslas – apibūdinti gatvės vaikus ir išsiaiškinti gatvės vaikų problemas jų pačių požiūriu. Atliktas kokybinis tyrimas – respondentų apklausa. Tyrimo metu apklausti penki respondentai iš organizacijos „Gelbėkit vaikus“/ *Save the Children Lithuania* gatvės vaikų centro „Duok ranką“. Išanalizavus duomenis prieita prie išvados, kad norint įgyvendinti teigiamą pagalbos poveikį dirbant su gatvės vaikais, būtina iškelti bendrą tikslą, stengtis pažinti kiekvieno vaiko subjektyvią situaciją ir derinti šeimų, pedagogų, psichologų, socialinių darbuotojų, bendraamžių kryptingą veiklą.

R. Noreikytė (vad. L. Žalimienė). VADYBINIAI SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGŲ ASPEKTAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiuolaikinė socialinių paslaugų rinka skatina socialinių paslaugų įstaigos ir socialinio darbuotojo darbą joje nagrinėti kaip vadybos standartų reikalaujančią veiklą. Tai nauja ir paini tema. Todėl šiame

bakalauro darbe į socialines paslaugas teikiančias įstaigas bandoma pažvelgti vadybos funkcijų – planavimo, organizavimo, motyvacijos, kontrolės – aspektu. Darbo tikslas – išskirti bei išnagrinėti vadybinius socialinių paslaugų įstaigų aspektus, nepamirštant ir socialinių darbuotojų vaidmens. Siekiant išsiaiškinti vadybinių aspektų raišką socialinių paslaugų įstaigose, buvo atliktas kiekybinis tyrimas, kurio metu buvo apklausta 30 socialinių paslaugų įstaigų padalinių vadovų. Tyrimo duomenys buvo surinkti anketinės apklausos būdu. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog vadybinių aspektų raiška socialinių paslaugų įstaigose atspindi kokybišką vadybinę socialinių paslaugų padalinių vadovų veiklą. Nors statistiškai reikšmingo skirtumo tarp atskirų vadybos funkcijų socialinių paslaugų įstaigose nėra, tačiau planavimo, organizavimo, kontrolės bei sprendimų priėmimo srityse socialinių paslaugų įstaigose padalinių vadovų apklausos rezultatai atspindi kokybišką vadybinę veiklą. Tuo tarpu motyvacijos bei komunikacijos sričių vadybinių aspektų raiška dažniausiai neatspindėjo kokybiškos socialinių paslaugų įstaigų padalinių vadovų veiklos. Vyriausybiname ir nevyriausybiname sektoriuose vadybinių aspektų raiška skiriasi tik 1 iš 32 vadybinių aspektų, t. y. dirbantieji vyriausybiniame sektoriuje įstaigose yra dažniau įtraukiami priimančiais sprendimus.

***O. Orda (vad. B. Gruževskis). DARBO IR STUDIJŲ DERINIMO YPATUMAI.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004.***

Pasaulinė patirtis byloja, kad vis daugiau žmonių renkasi darbą bei studijas vienu metu. Atlikus tyrimą Lietuvoje paaiškėjo, kad mūsų šalis neatsilieka nuo bendrapasaulinių tendencijų – jaunimas tai daro ir pas mus. Šis darbas – tai studijuojančio ir kartu dirbančio jaunimo tyrimas siekiant išsiaiškinti, kaip darbas veikia studijas bei jų kokybę, sužinoti, ar dirbama pagal studijuojamą specialybę. Gauti rezultatai buvo tokie – studijų metu žmonės imasi dirbti įvairiausių darbų, ir dažniausiai ne pagal specialybę, darbas turi įtakos studijų kokybei – dirbantieji pagal specialybę prie savo profesijos labiau priartėja, o ne pagal specialybę – tolsta. Tačiau pats darbas kaip faktinė veikla nesumenkina studijų kokybės, nes dauguma vis dėlto sugeba mokytis taip, kaip ir nedirbdami ar net geriau.

***D. Oršauskaitė (vad. R. Lazutka). SENATVĖS PENSIJOS DYDŽIO DIFERENCIACIJOS
VEIKSNIŲ ŠIRVINTŲ RAJONE TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Pensijų politika ir reformos, pensijų dydžiai ir diferenciacija – tai viena iš opiausių ir karščiausias diskutuojamas sukeliančių temų šiandieninėje visuomenėje ir vyriausybėje. Pensijos yra vienas svarbiausių pragyvenimo šaltinių seniems žmonėms. Šiuo darbu buvo siekiama išsiaiškinti esminius senatvės pensijos dydį ir diferenciaciją lemiančius veiksnius. Darbą sudaro keturios dalys: įvadas, tyrimo metodikos aprašymas, tyrimo rezultatai ir jų aptarimas, apibendrinimas ir išvados. Pirmame skyriuje nagrinėjama pensijos paskirtis ir reikšmė, aptartos pensijų reformos ir pagrindiniai jų sprendimai, išnagrinuoti vidutiniai pensijų dydžiai 1995–2003 metais. Antrame skyriuje aprašyti tyrimo metodai, duomenų rinkimo būdai ir imties pasirinkimo logika. Trečiame skyriuje pateikti tyrimo rezultatai. Ketvirtame skyriuje apibendrinti rezultatai ir suformuluotos išvados. Senatvės pensijos dydžio diferenciacijos veiksnių tyrimas atliktas VSDFV Širvintų rajono skyriuje. Išnagrinėtos 390 senatvės pensijų gavėjų bylos, kai pensijos paskirtos 1995–2004 m. laikotarpiu. Gauti tyrimo rezultatai rodo, kad senatvės pensijos yra mažos, o jų dydis diferencijuojamas pagal valstybinio socialinio draudimo stažo trukmę ir buvusį darbo užmokestį. Taip pat buvo pastebėta ryški senatvės pensijos dydžio diferenciacija tarp vyrų ir moterų.

***O. Ostapenko (vad. I. Šarkaitė). NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMAS TARP 6–10 KLASIŲ
MOKSLEIVIŲ IR VYKDOMA PREVENCIJA.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Kasmet vis daugiau jaunimo įsitraukia į narkotikų vartojimą, vis jaunesnio amžiaus paaugliai pradeda „eksperimentuoti“ su tabaku, alkoholiu ir narkotikais. Kad jaunimas suprastų narkotikų žalą, mokėtų jų išvengti, išsiugdytų reikiamus gyvenimo įgūdžius, būtina dirbti prevencinį darbą. Todėl pasirinkau temą apie narkotinių medžiagų vartojimą ir prevenciją tarp 6–10 klasių moksleivių. Tyrimo metu buvo apklausta 100 Vilniaus Levo Karsavino vidurinės mokyklos mokinių. Buvo apklausiami 11–16 metų moksleiviai, tai 6, 7, 8, 9, 10 klasių mergaitės ir berniukai. Gauti tyrimo rezultatai rodo, kad konfliktiški santykiai su artimaisiais ir draugais lemia narkotinių medžiagų vartojimą. Nustatyta, kad mokiniai žino, jog rūkymas ir alkoholis pavojingas sveikatai. Dažniausiai mokinių nurodyta narkotikų vartojimo priežastis – noras pajaušti malonumą. Tyrimo metu paaiškėjo, kad mergaitės labiau linkusios vartoti raminamuosius vaistus nei berniukai. Didžioji dalis moksleivių niekada nevartojo tabako, alkoholio, raminamųjų ir migdomųjų (be gydytojo paskyrimo), lakiųjų medžiagų ir marihuanos (žolės). Net 25,0% respondentų tabaką vartojo 40 ir daugiau kartų. 49,0% apklaustųjų priimtinausias narkotikų prevencijos mokykloje būdas – tikrų išgyvenimų ir istorijų analizė. Tyrimo metu paaiškėjo, kad rizikos amžius narkotikų vartojimo atžvilgiu yra 13 metų.

***V. Paševičiūtė (vad. I. Šarkaitė). TABAKO, ALKOHOLIO IR NARKOTIKŲ VARTOJIMAS
TARP VILNIAUS MINDAUGO VIDURINĖS MOKYKLOS 8–10 KLASIŲ MOKSLEIVIŲ.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Šiandien narkotikai – dažna ir skaudi jaunimo, paauglių problema. Vis daugiau mokyklinio amžiaus jaunimo vartoja medžiagas, sukeliančias priklausomybę. Per pastaruosius penkerius metus Lietuvos didžiųjų miestų mokyklose nelegalių narkotikų vartojimas išaugo dešimt kartų, o kanapių gaminių – net dvylika kartų. Registruotų jaunų narkomanų, kurių amžius iki 14 m., padaugėjo penkis kartus, 15–19 m. – 2,6 karto. Šio darbo tikslas – nustatyti tabako, alkoholio ir kitų nelegalių narkotinių medžiagų vartojimą tarp Vilniaus Mindaugo vidurinės mokyklos 8–10 klasių moksleivių. Tyrimui buvo naudojamas anketinės apklausos metodas. Apklausti 98 (14–17 metų) moksleiviai. Nustatyta, kad kasdien rūko 42,9% vaikinių ir 51% merginų. Bandžiusių rūkyti moksleivių yra 87,8%. Dauguma moksleivių jau yra bandę ir dažniau ar rečiau vartoja alkoholinius gėrimus. Ypač paplitęs alkoholinių gėrimų vartojimas vakarėlių metu (52,5% vaikinių ir 52,6% merginų). 27,6% moksleivių yra bandę narkotinių medžiagų, iš jų 32,5% vaikinių ir 24,2% merginų. Paplitęs eksperimentinis narkotikų vartojimas: vieną kartą vartojo 36%, kelis kartus 38%, daugiau negu septynis kartus – 11%. Daugiausia moksleivių pirmą kartą narkotikų pabandė būdami 14–15 metų amžiaus. Nustatytas ryšys tarp mokymosi pažangumo bei narkotikų. Blogiau besimokantys moksleiviai yra labiau linkę išbandyti narkotines medžiagas. Dauguma narkotikus pabandė iš smalsumo (63%). Pastebima didelė draugų įtaka. 29,6% moksleivių pabandyti narkotikų įkalbėjo draugai, 75% vartojusių narkotikus pavaišino draugai, didžiąją savo laiko dalį nuo pamokų moksleiviai praleidžia kieme su draugais (63,3%) ir pirmiausia pagalbos ar patarimo kreipiasi į draugus 68,4% moksleivių.

***V. Paševičiūtė (vad. B. Švedaitė). PRAKTIKOS VAIDMUO SOCIALINIO DARBO STUDIJŲ
PROCESE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004***

Šio darbo tikslas – nustatyti, kokį vaidmenį socialinio darbo praktika atlieka studijų procese. Socialinio darbo studijų užduotis – aukštos kvalifikacijos darbuotojas, gebantis vykdyti ir tobulinti praktinį darbą. Universitetas yra tiek teorinio, tiek praktinio mokymosi vieta, o socialiniam darbuotojui

reikalingos žinios ir gebėjimai yra įgyjami ne tik teoriniu būdu, bet ir praktiniu. Praktika – teorinių žinių taikymas ir įtvirtinimas darbe kaip mokymo proceso sudėtinė dalis. Atlikta 173 dieninių studijų I–V kurso studentų apklausa. Kiekybinis tyrimas parodė, jog praktikos metu dauguma studentų išmoksta socialiniams darbuotojams reikalingų įgūdžių. Daugumai (88%) studentų praktika yra svarbus socialinio darbo studijų dalykas. Jie mielai eina į praktiką, joje daug išmoksta, o praktikos vietas, veiklą ir save joje vertina daugiausia teigiamais balais (8–10 balų parašė 62% visų respondentų). Ateityje jie norėtų dirbti socialinį darbą, o praktika tam dar labiau motyvuoja. Būtent socialinio darbo praktikos metu studentai atsirenka jiems praktikoje naudingiausias ir reikalingiausias teorines žinias.

J. Paulauskytė (vad. L. Žalimienė). TAURAGĖJE VEIKIANČIŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbe analizuojama nevyriausybių organizacijų (NVO) veikla, ją reglamentuojantys įstatymai bei bendradarbiavimo su savivaldybėmis svarba. Trumpai apžvelgiami Lietuvoje atlikti tyrimai, analizuojantys savanorystę ir NVO veiklą. Tyrimo tikslas – išanalizuoti ir įvertinti Tauragėje veikiančių nevyriausybių organizacijų, teikiančių socialines paslaugas, veiklą. Pasirinkti tokie veiklos aspektai: finansavimo šaltiniai, bendradarbiavimo su rajono savivaldybe formos, teikiamų socialinių paslaugų rūšys bei pagrindinės paslaugų teikėjų profesinės grupės. Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, jog nevyriausybinių organizacijų daugiausia paslaugų teikia žmonėms su negalia. Tarp teikiamų socialinių paslaugų dominuoja: informavimas, konsultavimas bei užimtumo organizavimas. Reikia pažymėti, jog dauguma paslaugų teikėjų neturi reikiamos kvalifikacijos. Nevyriausybinių organizacijų yra priklausomos nuo valdžios sektoriaus, nes vyriausybės ir savivaldybės finansinė parama daugeliui NVO yra labai svarbi. Tačiau vis dėlto lėšų trūkumas kliudo trečiajam sektoriui plėsti savo formuojamų paslaugų tinklą ir sumažina NVO galimybes. Todėl labai svarbu, kad vyriausybė ir savivaldybė palaikytų ir remtų nevyriausybinių organizacijų veiklą.

A. Petraitiienė (vad. I. Šarkaitė). TĖVŲ POŽIŪRIS Į NARKOTINES MEDŽIAGAS IR JŲ VARTOJIMĄ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Kartu su permainingomis Lietuvos ekonomikoje, socialinėje srityje ir žmonių gyvenime auga ir narkotikų prieinamumas, pasiūla bei poreikis. Vaikai, paaugliai ir jaunimas – labiausiai pažeidžiama visuomenės dalis. Piktnaudžiaudami narkotikais jie ne tik praranda teisę garbingai įsiliesti į visuomenę ir jai tarnauti, bet ir galimybę įnešti svarų indėlį į savo šalies ir viso pasaulio ateitį. Šio darbo tema „Tėvų požiūris į narkotines medžiagas ir jų vartojimą“ pasirinkta ne atsitiktinai – visuomenės požiūris į narkotikus ir jų vartojimą yra viena svarbiausių problemų: vis dar nenorima susitaikyti su mintimi, kad narkotikai ir jų vartojimas – neatsiejama kasdieninio gyvenimo dalis. Darbo tikslas – išanalizuoti tėvų požiūrį į narkotines medžiagas ir jų vartojimą. Buvo iškeltos dvi hipotezės. Pirmą: tėvų požiūris į alkoholio vartojimą, rūkymą bei narkotikų vartojimą yra neigiamas. Antra: tėvai legalius narkotikus toleruoja labiau nei nelegalius. Iškeltos hipotezės buvo tikrinamos anketinės apklausos metodu. Tyrime dalyvavo 80 tėvų. Iškeltas hipotezes patvirtino gauti tyrimų rezultatai. Alkoholio vartojimą vertina neigiamai 87%, rūkymą vertina neigiamai 76%, o narkotikų vartojimą neigiamai vertina 100% apklaustųjų tėvų. Respondentai santykinai labiau toleruoja rūkymą nei alkoholio vartojimą, alkoholio vartojimą toleruoja santykinai labiau nei narkotikų vartojimą. Apibendrinant galima būtų sakyti, kad tėvų požiūris į alkoholio vartojimą, rūkymą bei narkotikų vartojimą yra neigiamas, bet legalius narkotikus tėvai toleruoja labiau nei nelegalius.

A. Pimpis (vad. N. Dirsiėnė). ŠIRVINTŲ „ATŽALYNO“ VIDURINĖS MOKYKLOS MOKINIŲ POŽIŪRIO Į MOKYKLOS NELANKYMĄ ANALIZĖ.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiame bakalauro darbe nagrinėjamas Širvintų „Atžalyno“ vidurinės mokyklos mokinių požiūris į mokyklos nelankymą. Teoriniu aspektu buvo nagrinėjama šeimos įtaka vaikų ugdymui, mokyklos aplinkos įtaka paauglio socializacijai, visuomenės įtaka besiformuojančiai asmenybei, pamokų nelankymo psichologinės priežastys, mokyklos motyvaciją lemiantys veiksniai. Šiame darbe kėliau šiuos uždavinius:

1. Ištirti lankančių mokyklą mokinių požiūrį į mokyklos nelankymą.
2. Ištirti nelankančių ir pamokas praleidinėjančių mokinių požiūrį į mokyklos nelankymą.
3. Ištirti mokinių požiūrį į mokyklos nelankymą pagal amžiaus grupes.
4. Ištirti veiksnius, lemiančius mokyklos nelankymą.
5. Ištirti mokinių požiūrį į psichologinį klimatą Širvintų „Atžalyno“ vidurinėje mokykloje.

Susipažinus su literatūros šaltiniais, buvo iškeltos hipotezės:

1. Gerai besimokantys mokiniai neigiamai reaguoja į mokyklos nelankymą.
2. Vaikinai daugiau linkę toleruoti mokyklos nelankymą.

Remiantis gautais tyrimo rezultatais galima teigti, kad:

1. Gerai besimokantys mokiniai mažiau praleidžia pamokų be pateisinamų priežasčių. Jų mokymosi motyvacija yra stipresnė, todėl šie moksleiviai neigiamai žiūri į mokyklos nelankymą.
2. Vaikinai daugiau praleidžia pamokų be pateisinamų priežasčių, labiau pritaria nuomonei, kad mokyklą turi lankyti tie, kam tai patinka. Vaikinų mokymosi motyvacija yra silpnesnė už merginų, todėl jie labiau toleruoja mokyklos nelankymą.

Ž. Pipiraitė (vad. V. Gevorgianienė). SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKŲ UGDYMO ALYTAUS MIESTO BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOSE SITUACIJOS ANALIZĖ.

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Per kelerius metus Lietuvoje, atkūrus nepriklausomybę, įvyko esminių pokyčių specialiųjų poreikių moksleivių ugdymo srityje. SUP turinčių vaikų integracija į bendrojo lavinimo mokyklas sparčiai vystosi, apimdama vis daugiau integracijos aspektų. Šiandieninėje mokykloje jau nieko nebestebina klasėje besimokantys SUP turintys mokiniai, tačiau integracijos procese esti trūkumų, kurie trukdo sukurti idealią mokyklą šiems vaikams. Darbo autorė norėjo sužinoti, kaip integracijos procesas vyksta mažesniuose Lietuvos miestuose, kaip jis priartėjęs prie inkluzinio ugdymo idėjos. Darbo temos pasirinkimą nulėmė dešimtmetį vykstantis integracijos procesas ir siekis sužinoti, kaip jis vyksta nedidelių miestų mokyklose. Darbo tikslas – panagrinėti specialiųjų poreikių vaikų ugdymo(si) situaciją Alytaus miesto bendrojo lavinimo mokyklose. Teorinėje darbo dalyje pateikiama integruoto ugdymo samprata, analizuojami integruotą ugdymą reglamentuojantys dokumentai, pateikiami duomenys apie specialiųjų poreikių moksleivių integruoto ugdymo patirtį Alytaus miesto bendrojo lavinimo mokyklose. Siekiant giliau panagrinėti specialiųjų poreikių mokinių ugdymo situaciją Alytaus miesto bendrojo lavinimo mokyklose atliktas tyrimas, kurio metu apklausta 100 respondentų: 50 pedagogų, dirbančių su specialiųjų poreikių vaikais, bei 50 specialiųjų poreikių vaikų tėvų. Darbe naudojamas tyrimo metodas – anketinė apklausa. Atliktas tyrimas patvirtino, kad pedagogai ir tėvai gana palankiai vertina specialiųjų poreikių mokinių ugdymą Alytaus miesto bendrojo lavinimo mokyklose, tačiau tėvų požiūris į specialiųjų poreikių moksleivių ugdymosi poreikių tenkinimą yra pozityvesnis. Su šio tyrimo rezultatais naudinga susipažinti pedagogams, tėvams, mokykloje dirbantiems specialistams, pedagoginių psichologinių tarnybų darbuotojams, Alytaus miesto švietimo skyriaus darbuotojams, nes tai padėtų jiems geriau suprasti specialiųjų poreikių vaikų ugdymo(si) situaciją Alytaus miesto

bendrojo lavinimo mokyklose, kylančias problemas, trūkumus. Žinodami specialiųjų poreikių moksleivių integravimo trūkumus, galėtų dar efektyviau vykdyti SUP turinčių vaikų integravimo procesą.

K. Putnaitė (vad. S. Girdzijauskienė). STRESAS SOCIALINIAME DARBE: SOCIALINIO DARBUOTOJO IR KLIENTO SAŪVEIKA. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Stresas – tai nespecifinė organizmo reakcija į įvairių rūšių fizinį, psichinį ir dvasinį krūvį. Tai naudinga organizmo savybė, padedanti prisitaikyti prie įvairių dirgiklių. Tačiau dažna ir stipri įtampa išsekina žmogaus kūną ir sielą (Meška, 1996). Autoriai (pvz., Myers, 2000) pabrėžia, kad socialiniai darbuotojai savo darbe stresą patiria nuolatos. Nuovargis dėl fizinio išsekimo, depresija ar neviltingas dėl emocinio išsekimo, cinizmas dėl psichinio išsekimo gali gerokai sumažinti jų darbingumą. Šiame darbe buvo siekiama nustatyti, su kokiomis stresinėmis situacijomis socialiniai darbuotojai dažniausiai susiduria savo profesinėje veikloje, kokie klientai socialiniams darbuotojams kelia didžiausią stresą bei kokiais būdais tiriamieji jį įveikia. Anketavimo būdu buvo apklausti 63 socialiniai darbuotojai, dirbantys įvairiose įstaigose. Išsiaiškinta, kad socialiniame darbe yra dažnai patiriamas stresas, o ypač dirbant su agresyviais klientais. Buvo nustatyta, kad socialiniai darbuotojai patiria didelį darbo krūvį ar net kartais jiems tenka papildomai dirbti namuose. Taip pat išsiaiškinta, kokie yra streso įveikos būdai, bei pagal skirtingą darbo stažą buvo pasižiūrėta, kokie yra darbo ypatumai ir įveikos būdai.

J. Rapalavičiūtė (vad. V. Gevorgianienė). PAAUGLIŲ POŽIŪRIS Į SUTRIKUSIO INTELEKTO ASMENŲ INTEGRACIJĄ Į VISUOMENĘ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Sutrikusio intelekto asmenų problemų sprendimas yra kompleksinis ir nagrinėtinas individo bei visuomenės lygmeniu. Šiuo metu daug kalbama, kad visi mūsų šalies piliečiai, nepriklausomai nuo gebėjimų, lyties ar pan., turi teisę būti visaverčiais visuomenės nariais. Šio darbo tikslas – nustatyti paauglių požiūrį į sutrikusio intelekto asmenų integraciją į visuomenę. Buvo iškelti uždaviniai išsiaiškinti paauglių požiūrį į sutrikusio intelekto asmenų integraciją į visuomenę, paanalizuoti respondentų žinias apie intelekto sutrikimą, išsiaiškinti paauglių bendravimo su sutrikusio intelekto asmenimis patirtį ir šios patirties įtaką paauglių požiūriui į šiuos asmenis bei panagrinėti, ką paaugliai mano apie šių asmenų teises ir galimybes mokytis, kurti šeimą, dirbti. Tyrimo metu anketinės apklausos būdu buvo apklausti 10–11 klasių mokiniai iš Vilniaus „Ažuolyno“ bei „Sausio 13-osios“ vidurinių mokyklų bei internetinio puslapio www.bite.lt/plus lankytojai (16–17 m.). Pagrindinė tyrimo išvada ta, kad paauglių požiūris į sutrikusio intelekto asmenis daugiausia yra teigiamas: didžioji dauguma apklaustųjų nori padėti sutrikusio intelekto asmenims, jaučia jiems gailestį, užuojautą. Jų nuomone, sutrikusio intelekto asmenys iš esmės gali gyventi visavertį gyvenimą: gali sukurti šeimą, dirbti. Tačiau, respondentų nuomone, proto negalę turintys asmenys turi mažai galimybių įsidarbinti.

J. Ročkienė (vad. A. Bagdonas). SUTRIKUSIOS PSICHIKOS ŽMONIŲ SOCIALINIO FUNKCIONAVIMO KLIUVINIAI IR LENGVINIAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šio darbo tikslas – išsiaiškinti sutrikusios psichikos žmonių socialinio funkcionavimo kliuvinius ir lengvinius. Darbo tikslui pasiekti buvo atliktas kiekybinis tyrimas. Buvo paruoštos anketos, kuriose tarp kitų pateikti ir skalių tipo klausimai. Respondentai buvo sutrikusios psichikos žmonės. Tyrimo metu buvo išsiaiškinta, kad įvairūs aplinkos veiksniai ir santykiai, jų buvimas arba ne gali būti sutrikusios psichikos žmonių socialinio funkcionavimo tiek kliuviniai, tiek lengviniai. Pagrindiniai kliuviniai yra finansinių pajamų trūkumas bei stigma, kurios egzistavimą nulemia nuo senų laikų visuomenėje susidariusios nuostatos dėl psichikos ligų bei jomis sergančių asmenų. Didėjant psichikos ligos trukmei,

dauguma sergančiųjų „iškrenta“ iš darbo rinkos ir tampa neįgaliais, blogėja jų santykiai su šeimos nariais bei sugebėjimai atlikti įvairias veiklas. Psichosocialinės reabilitacijos aspektai – būstas, profesinė reabilitacija, darbas ir socialinė parama – daugumai sutrikusios psichikos žmonių vis dar nepakankami. Svarbiausi sutrikusios psichikos žmonių socialinio funkcionavimo lengviniai yra geri santykiai su šeimos nariais. Sutrikusios psichikos žmonių nuostatos dėl jų veiklų ir sugebėjimų daugiau ar mažiau koreliuoja su aplinkos veiksniais ir santykiais.

N. Rogožkina (vad. S. Girdzijauskienė). MOKSLEIVIŲ POŽIŪRIS Į LYTINĮ UGDYMĄ MOKYKLOSE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Mokykla yra svarbus žinių apie lytiškumą šaltinis. Šio tyrimo tikslas – išsiaiškinti vyresnių klasių moksleivių požiūrį į lytinį ugdymą ir jo procesą mokykloje. Tyrime dalyvavo 123 tiriamieji, 15 anketų buvo sugadinta, į tolesnę duomenų analizę šios anketos nebuvo įtrauktos. Išskirtos dvi tiriamųjų grupės: 14–16 metų moksleiviai (58 tiriamieji) ir 17–19 metų moksleiviai (50 tiriamųjų). Tyrime panaudotas anketinės apklausos metodas. Anketa sudaryta iš 22 klausimų. Tyrimo uždaviniai:

1. Išsiaiškinti, ar mokyklose vyksta lytinio ugdymo programos;
2. Sužinoti, iš kokių šaltinių moksleiviai gauna daugiau informacijos apie lytinius santykius, ŽIV/AIDS bei lytiškai plintančias ligas;
3. Ištirti moksleivių nuomonę apie lytinio ugdymo mokyklose reikalingumą; Išanalizuoti, kokios informacijos lytinio ugdymo klausimais mokiniams reikia daugiausia.

I. Rudol (vad. N. Dirsiėnė). SMURTO PREVENCIJA MOKYKLOJE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Smurtas – viena opiausių Lietuvos problemų. Dauguma Lietuvos gyventojų nors kartą gyvenime yra tapę smurto aukomis. Sunku apie smurto lygį mokyklose kalbėti remiantis vien statistiniais policijos komisariatuose užregistruotais duomenimis, nes apie daugumą smurto aktų mokyklose nėra pranešama. Dažnai į smurtą mokykloje žiūrima kaip į normalią situaciją, kuri išnyks savaime. Bakalauro darbo tikslas – išsiaiškinti, ar prevencija turi įtakos smurto mažinimui mokykloje. Visi pateikti anketoje klausimai buvo skirti tam, kad surinktume informaciją apie vaikų požiūrį į prevenciją, ir tam, kad galėtume patvirtinti arba paneigti hipotezę, jog mokykloje, kur buvo vykdyta smurto prevencijos programa, moksleiviai yra mažiau linkę smurtauti ir skriausti kitus. Apibendrinus galima padaryti išvadą, kad iškelta hipotezė pasitvirtina, nes iš duomenų matome, kad mokykloje, kur buvo vykdyta smurto prevencija, moksleiviai mažiau linkę smurtauti.

M. Rutkauskaitė (vad. V. Gevorgianienė). SUTRIKUSIO REGĖJIMO ASMENŲ MOBILUMAS IR SOCIALIZACIJA. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Žmonių, turinčių regėjimo negalią, socializacija – tai įvairiapusė ir koordinuota medicininių bei socialinių priemonių sistema, padedanti kiek įmanoma atkurti sutrikusias žmogaus organizmo funkcijas, jo savarankiškumą bei integracijos į visuomenės gyvenimą galimybes. Tyrimo aktualumas. Specialistai, ugdytys sutrikusio regėjimo asmenų mobilumą bei socialinį dalyvavimą, tyrimo pagalba galės geriau suprasti neregijų poreikius, pasirinkti atitinkamus darbo metodus. Tyrimo tikslas – ištirti sutrikusio regėjimo asmenų mobilumo ir socialinio dalyvavimo lygį. Tyrimo metodas – anketinė apklausa. Sudarytos dviejų tipų anketos: specialistams reginčiųjų raštu ir akliesiems Brailio raštu. Tiriamieji. Tyrime dalyvavo Vilniaus mieste Naujamiesčio rajone gyvenantys, dirbantys ir/ar laisvalaikį leidžiantys aklieji ir su neregiais dirbantys specialistai. Tyrimo rezultatai parodė, kad neregiai yra pakankamai mobilūs ir dalyvauja socialiniame gyvenime.

**R. Rutkauskaitė (vad. I. Šarkaitė). NARKOMANŲ REABILITACIJOS BENDRUOMENIŲ
LYGINAMOJI ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004**

Narkomanija – viena didžiausių šių dienų problemų, kuri paliečia ne tik asmenį ar šeimą, bet ir visą visuomenę. Todėl teikiamos pagalbos priemonės turi apimti visus priklausomojo asmens gyvenimo aspektus. Medicininė pagalba yra tik viena iš sudėtinių pagalbos proceso dalių. Kitos, ne mažiau svarbios, yra socialinė ir psichologinė narkomanų rehabilitacija. Tema „Narkomanų rehabilitacijos bendruomenių lyginamoji analizė“ pasirinkta neatsitiktinai – priklausomiems asmenims būtina rehabilitacija: ir medicininė, ir psichosocialinė. Viena iš pagrindinių narkomanų rehabilitacijos bendruomenių veiklų ir yra priklausomųjų psichologinė ir socialinė rehabilitacija. Darbo tikslas – pasiaiškinti bendruomenių klientų ir darbuotojų požiūrį į rehabilitacijos proceso komponentus, palyginti bendruomenės narių ir atskirų bendruomenių gautus rezultatus. Buvo iškeltos dvi hipotezės: 1) besireabilituojančių asmenų ir darbuotojų požiūris į bendruomenėje vykstančius procesus skiriasi; 2) skirtingų bendruomenių narių nuostatos dėl rehabilitacijos proceso komponentų yra nevienodos. Iškeltos hipotezės buvo tikrinamos anketinės apklausos metodu. Tyrime dalyvavo 63 respondentai: 10 darbuotojų ir 53 klientai. Pirmoji hipotezė pasitvirtino iš dalies. Kai kuriais aspektais rehabilitacijos bendruomenių narių požiūriai skyrėsi, tačiau buvo klausimų, kuriais vieningai sutarė ir klientai, ir darbuotojai. Apklausų rezultatai patvirtino antrąją hipotezę: palyginus atskirų bendruomenių gautus duomenis pastebėta, kad narių nuostatos dėl priklausomųjų sveikimo proceso komponentų skiriasi.

**R. Ružinskaitė (vad. N. Diršienė). TĖVŲ POŽIŪRIO Į VAIKŲ UGDYMĄ ŠEIMOJE ANALIZĖ.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004**

Šiandieninėje visuomenėje šeima traktuojama kaip vienas iš svarbiausių vaiko ugdymo bei visuomenės vystymosi veiksnių. Ugdymo būdas daro didelę įtaką asmenybei – jos charakteriui, savęs vertinimui, kai kurioms vertybėms bei nuostatoms, todėl būtina žinoti, kokios ugdymo patirties įgyjama šeimoje. Vaikų ugdymą lemia ne tik šeimos materialinė padėtis, bet ir tėvų išsilavinimas, vertybinės orientacijos, jų požiūris į darbą, laisvalaikį, poilsį, aplinkinę tikrovę, šeimą ir vaikų auklėjimą. Taigi pagrindinis šio tyrimo tikslas – išanalizuoti tėvų požiūrį į vaikų ugdymą šeimoje. Tyrimo uždaviniai:

- pateikti šeimos sampratą bei pagrindines jos funkcijas;
- atskleisti šeimos reikšmę bei svarbą vaikų ugdymo procese;
- išanalizuoti, kokią įtaką vaikų ugdymui turi tėvų lytis ir išsilavinimas.

Tyrime dalyvavo 86 respondentai – Trakų ir Vilniaus miestų mokyklų mokinių tėvai. Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą, buvo analizuojama pedagoginė, psichologinė, filosofinė literatūra, nagrinėjami įstatymai, susiję su šeimos bei vaiko teisėmis ir problemomis. Tyrimo metu buvo naudota anketinė apklausa, gauti duomenys apdoroti *SPSS* ir *Microsoft Excel* programomis. Tyrimo rezultatai patvirtino, kad vaikų ugdymo funkcija šeimoje vis dar priskiriama moteriai. Moterys tradiciškai prisiima didesnę atsakomybę už vaikų mokymąsi, jų pažangumą, be to, jos labiau rūpinasi doroviniu vaikų ugdymu šeimoje nei vyrai. Tyrimo metu pasitvirtino ir tai, kad tėvų požiūriui į vaikų ugdymą šeimoje turi įtakos jų išsilavinimas. Tėvai, turintys aukštąjį išsilavinimą, labiau stengiasi patenkinti vaikų saviraiškos poreikius, rečiau bėga už nepažangumą ir labiau kontroliuoja vaikų mokymąsi. Be to, jie dažniau priklauso mokyklose esantiems tėvų komitetams, o vaikų atostogas ir laisvalaikį jie suvokia ne tik kaip galimybę kartu praleisti laiką, bet ir auklėti vaikus. Žemesnį išsilavinimą turintys respondentai daugiau akcentavo fiziologinius vaikų poreikius, nurodė, kad bėga vaikus ne tik už neklusnumą ir netvarką, bet ir už nepažangumą. Jie dažniau dalyvauja bendruose renginiuose ir klasės remonto darbuose, o vaikų atostogas labiau sieja su pagalba namuose nei vaikų auklėjimu.

L. Saladuonienė (vad. A. Vareikytė). MIŠRIŲ PASLAUGŲ CENTRO VEIKLOS ANALIZĖ.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Pastaruoju metu vykstant socialiniams pokyčiams, Lietuvos žmonėms iškyla naujų opių problemų, kurioms išspręsti esamos socialinių paslaugų infrastruktūros nebepakanka. Didėjantis socialinių paslaugų poreikis neretai virši ja turimus išteklius, todėl reikalinga ieškoti efektyvesnių socialinių paslaugų organizavimo ir teikimo būdų, atitinkančių šių dienų poreikius. Pagrindinis socialinių paslaugų organizatorius bendruomenėje yra savivaldybė. Savivaldybės, kaip viešojo administravimo institucijos, pagrindinis uždavinys – organizuoti socialinių paslaugų teikimą jos teritorijoje gyvenantiems žmonėms. Todėl daugelyje savivaldybių buvo steigiamos socialines paslaugas teikiančios naujo tipo įstaigos – mišrių socialinių paslaugų centrai. Tai socialinių paslaugų įstaigos, kuriose teikiamos skirtingų rūšių socialinės paslaugos skirtingoms socialinėms žmonių grupėms tos pačios įstaigos bazėje. Todėl aktualu panagrinėti naujo tipo įstaigos – mišrių socialinių paslaugų centro – veiklą. Darbe yra pateikiama socialinių paslaugų samprata, socialinių paslaugų raidos etapai, analizuojamas savivaldybių vaidmuo teikiant socialines paslaugas, pateikiama mišrių socialinių paslaugų centro – Kalvarijos globos ir užimtumo centro – veikla. Darbe atliktas tyrimas atskleidžia mišrių socialinių paslaugų centro darbuotojų požiūrį į centro veiklos organizavimą ir tobulinimą, o centro klientų – centre teikiamų paslaugų veiklą ir kokybę.

K. Sinickaitė (vad. B. Gruževskis). MOTERŲ INTEGRACIJOS DARBO RINKOJE GALIMYBĖS EUROPOS SAJUNGOS UŽIMTUMO STRATEGIJOS KONTEKSTE.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiuolaikinėje visuomenėje moterys ir vyrai skirtingai integruojasi darbo rinkoje. Dėl specifinių savo funkcijų (motinystės) moterims yra sunkiau surasti tinkamą darbą bei siekti karjeros darbo vietoje. Remiantis šia metodologine prielaida buvo atliktas tyrimas, kurio pagrindiniai tikslai – išsiaiškinti, kiek yra pagrįsta nuomonė apie skirtingą integravimąsi ir konkuravimą darbo rinkoje, įvertinti integraciją darbo rinkoje lemiančius veiksnius bei išsiaiškinti, kokios priemonės yra naudingiausios moterų integracijai į darbo rinką skatinti ir moterų užimtumui didinti. Pagrindinė tyrimo analizė buvo atliekama gyvenamosios aplinkos bei amžiaus kategorijos aspektu. Tuo tikslu apklausa buvo atliekama didmiestyje ir kaimuose, nes buvo siekiama palyginti skirtingų aplinkų moterų, turinčių aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, nuostatas (25–55 m.). Gauti rezultatai patvirtino šiame tyrime iškeltą hipotezę, kad:

- moterims labiau nei vyrams gresia nedarbas;
- moterims sunkiau surasti darbą nei vyrams.

Statistiškai reikšmingi skirtumai iškilo bandant išsiaiškinti tinkamiausias priemones moterų galioms stiprinti ir galimybėms darbo rinkoje didinti analizuojant pagal amžiaus grupes. Jaunesnėms moterims aktualesni klausimai buvo susiję su karjera (kaip ir miesto moterims), taip pat su vaikų priežiūros bei atsakomybės pasidalinimo klausimais. O 39–55 m. amžiaus moterims buvo svarbios programos, skirtos vyresnio amžiaus moterų apmokymams. Darbe išanalizuotos moterų integracijos darbo rinkoje galimybės gali padėti skatinti lygių galimybių darbo rinkoje įtvirtinimą, kurti programas užimtumui didinti.

E. Slavinskaitė (vad. V. Jakutienė). VAIKŲ AUTISTŲ SAVARANKIŠKO FUNKCIONAVIMO YPATUMAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Pagrindinis šio darbo tikslas – įvertinti ir paanalizuoti vaikų autistų savarankiško funkcionavimo ypatumus kasdienėje veikloje bei visuomenėje. Vaikų autistų savarankiško funkcionavimo ypatumams

įvertinti buvo naudojamas atvejo stebėjimas bei tėvų apklausa. Vaikai buvo stebimi remiantis parengta metodika, kurioje išskirti savarankiškumo kriterijus atitinkantys požymiai. Tyrimo metu įvertintas 10 vaikų savarankiškas funkcionavimas 4 stebėtose veiklose: *valgymo įgūdžiai, judėjimo ir orientavimosi erdvėje įgūdžiai, užimtumo veikla, žaidimo veikla*; 6 veiklų įgūdžius įvertino tėvai: *higienos, tvarkymosi, naudojimosi techninėmis priemonėmis, rengimosi, socialinių santykių ir bendruomenės srityse*. Rezultatai parodė, jog vaikų autistų savarankiškas funkcionavimas, palyginti su normalios raidos vaikais, yra pažeistas visose srityse, dauguma įgūdžių nėra pakankamai išsivystę. Vis dėlto galima išskirti sritis, kuriose vaikai autistai geba būti savarankiški. Sąlygiškai gerai išsivystę yra žaidimo, valgyimo ir tvarkymosi įgūdžiai. Prasčiausiai vaikai autistai funkcionuoja higienos, rengimosi, socialinių santykių ir bendruomenės įgūdžių srityse. Vaikų autistų savarankiškumą gali lemti specifiniai autizmo pakenkimai, sutrikdantys visapusišką asmens funkcionavimą. Kita priežastis – tėvai globodami ir rūpindamiesi savo vaiku kartais patys atlieka tam tikras veiklas, nepalikdami vietos vaikų savarankiškumui. Trečia, tėvai, turintys vaikus su sutrikimais, kelia daug mažesnius reikalavimus, todėl įgūdžių lavinimas gali būti slopinamas.

A. Stasionytė (vad. S. Girdzijauskienė). PRIVALOMOSIOS KARO TARNYBOS KARIŲ ADAPTACIJOS VEIKSNIAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti privalomosios karo tarnybos karių socialinės adaptacijos kariuomenėje veiksnius. Tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti jaunuolių socialinį statusą prieš tampant privalomosios karo tarnybos kariais; išanalizuoti karių psichosocialinio funkcionavimo ypatumus; išsiaiškinti privalomosios karo tarnybos karių požiūrį į tarnybą, tarnavimo sąlygas; nustatyti veiksnius, susijusius su karių adaptacija kariuomenėje. Apklausoje dalyvavo 104 Karaliaus Mindaugo motorizuotųjų pėstininkų bataliono privalomosios karo tarnybos kariai. Apklausiai naudotas klausimynas ir skalė anketos patikimumui ir valdumui nustatyti. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad vyraujantis karių išsilavinimas – vidurinis, o demografinės charakteristikos nėra reikšmingai susijusios su karių požiūriu į kariuomenę. Jauno vaikinio prisitaikymą kariuomenėje apsunkina jo artimųjų ir draugų išreikštas neigiamas požiūris karinės tarnybos atžvilgiu. Kariuomenės vertinimas taip pat susijęs ir su aplinkinių, ypač vadų, elgesiu tarnybos vietoje, karių tarpusavio santykiais. Neigiamai tarnybos atžvilgiu nusiteikę privalomosios karo tarnybos kariai dažniau jaučia, kad tarnyba jiems per sunki, nei teigiamai nusiteikę kariai. Pastarieji taip pat daugiau domisi karo mokslais, palankiau vertina buitines sąlygas kariuomenėje.

A. Stolarovas (vad. A. Čepėnaitė). IŠ ĮKALINIMO ĮSTAIGŲ GRĮŽUSIŲ ASMENŲ INTEGRACIJOS YPATUMAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Lietuvoje, kaip ir daugelyje buvusios Sovietų Sąjungos šalių, beveik visi buvę kaliniai, išeinantys į laisvę, susiduria su bendra problema – jiems nelengva adaptuotis visuomenėje. Ir tai susiję ne vien tik su psichologinėmis problemomis. Buvusiems kaliniams neužtenka žinių apie įstatymus, jų pasikeitimus, atsiradusius įkalinimo laikotarpiu. Dažniausiai problemų kyla ieškant darbo ir gyvenamosios vietos. Šio darbo tikslas buvo ištirti tinkamo būsto ir nuolatinio darbo svarbą buvusių kalinių socialinei integracijai, taip pat teikiamos paramos efektyvumą. Darbe buvo keliamos trys hipotezės: 1) Darbas yra esminis veiksnys buvusiems kaliniams integruojantis į visuomenę. 2) Grįžusiems iš įkalinimo įstaigų asmenims yra ypač aktuali būsto problema. 3) Paramos teikimo sistema nepakankamai efektyvi ir neatitinka grįžusių iš įkalinimo įstaigų asmenų poreikių. Hipotezėms patvirtinti arba paneigti buvo atliekamas tyrimas, kuriame dalyvavo 30 nakvynės namų gyventojų. Aptariant tyrimo rezultatus paaiškėjo, kad visos iškeltos hipotezės pasitvirtino. Tyrimo rezultatai parodė, kad grįžusieji iš įkalinimo įstaigų asmenys susiduria su būsto ir nedarbo problema, taip pat daugumai neužtenka jiems teikiamos paramos. 93,3% respondentų į klausimą „Ar, jūsų manymu, grįžusiems iš įkalinimo įstaigų asmenims yra sunku susirasti būstą?“ atsakė „taip“. Taip pat 63,3% apklaustųjų mano, kad pagrindinė problema

grįžus iš įkalinimo įstaigos yra būsto neturėjimas. Į klausimą „Ar, jūsų manymu, grįžusiems iš įkalinimo įstaigų asmenims yra sunku įsidarbinti?“ 53,3% apklaustųjų atsakė „taip“. Taip pat 50% mano, kad darbo neturėjimas yra pagrindinė grįžusių iš įkalinimo įstaigų asmenų problema. 76,7% apklaustųjų teikiamos paramos nepakanka.

L. Stonytė (vad. S. Girdzijauskienė). SOCIALINIO DARBO REIKMĖS: KIEKYBINIS TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiame darbe kalbama apie judėjimo negalę turinčių vaikų integruoto ugdymo ypatumus. Teorinėje dalyje analizuojama negalė, fizinis neįgalumas bei integruotas ugdymas. Taip pat kalbama apie problemas, su kuriomis susiduria vaikai, turintys judėjimo negalę, integruojant juos į bendrojo lavinimo mokyklas, visuomenės požiūrį į neįgalių vaikų integruotą ugdymą bei integruoto ugdymo juridinį reglamentavimą Lietuvoje. Siekiant geriau atskleisti darbo temą, buvo atliktas kiekybinis tyrimas. Galima teigti, jog vis dar stinga visos visuomenės supratimo apie neįgalių vaikų integruoto ugdymo naudingumą. Norint sėkmingai ugdyti neįgalius vaikus bendrojo lavinimo mokyklose, reikalingos ne tik specializuotos ugdymo priemonės bei metodai, individualiai pritaikyta darbo vieta neįgaliesiems, nuoširdus emocinis vaikų priėmimas, bet ir geras mokytojų pasiruošimas dirbti su negalę turinčiais vaikais. Šis darbas aktualus tuo, kad pateikia informacijos apie dar visai mažai tyrinėtą sritį – judėjimo negalę turinčių vaikų integruotą ugdymą. Bandoma išsiaiškinti tėvų ir mokytojų požiūrį į vaikų, turinčių judėjimo negalę, emocinį priėmimą klasėje, aplinkos pritaikymo neįgaliesiems ypatybes ir mokytojų pasiruošimą dirbti su judėjimo negalę turinčiais vaikais. Kadangi tyrimas buvo atliktas tik keliuose Lietuvos miestuose, daryti išvadą, kad tyrimo rezultatai atspindi visos Lietuvos vaikų su judėjimo sutrikimais integruotą ugdymą, būtų netikslinga.

R. Šablinskaitė (vad. J. Kašalynienė). NEĮGALIŲ VAIKŲ INTEGRUOTAS UGDYMAS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOSE EKSPERTŲ POŽIŪRIU. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Neįgalių vaikų skaičius bendrojo lavinimo mokyklose kiekvienais metais vis didėja. Pagrindinis šio tyrimo tikslas – išsiaiškinti, kaip ekspertai vertina integruoto ugdymo sąlygas bendrojo lavinimo mokykloje. Tikslui pasiekti buvo iškelti uždaviniai:

1. Išsiaiškinti, kaip vertinamos pagal tinkamumą įvairios ugdymo formos, taikomos skirtingas negalias turintiems vaikams.
2. Nustatyti, kaip vertinama pedagogų kompetencija dirbti su neįgaliais vaikais.
3. Išsiaiškinti nuomonę apie neįgalių vaikų savijautą klasėje ir bendraamžių grupėje.
4. Ištirti nuomonę apie neįgalaus vaiko tėvų dalyvavimą ugdymo procese.
5. Įvertinti mokyklų aplinkos pritaikymą neįgaliems vaikams.

Tyrimas vyko 2003 metų lapkričio-gruodžio mėnesiais. Buvo apklausta 81 ekspertas. Jiems pateikta anketa, sudaryta iš teiginių, kuriuos prašoma įvertinti taikant 10 balų skalę, kur 1 reiškia visišką nepritarimą, o 10 – visišką pritarimą. Respondentai įvertino, kad kuo sunkesnis negalės laipsnis, tuo geriau vaikus ugdyti specializuotose įstaigose. Ugdymo formos priklauso ir nuo sutrikimo grupės. Visi kiti gali ugdytis bendrojo lavinimo mokyklose teikiant specializuotą pagalbą ir pritaikant aplinką. Pedagogams, ugdantiems neįgalius vaikus, savo klasėje reikia gerinti darbo sąlygas. Neįgalūs vaikai integruotoje klasėje jaučiasi gerai. Bendraamžiai juos priima į savo grupę, tačiau po pamokų bendravimas nutrūksta. Tėvai, auginantys neįgalius vaikus, dalyvauja ir domisi ugdymo procesu. Mokyklų aplinka nėra pakankamai pritaikyta neįgaliems vaikams. 47,5% respondentų pritaria neįgalių vaikų integruoto ugdymo koncepcijai.

N. Ščit (vad. N. Diršienė). KONTRACEPCIJA IR NĖŠTUMO NUTRAUKIMAS: VYRŲ IR MOTERŲ NUOSTATOS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Nėštumo nutraukimas kaip reiškinys egzistuoja nuo senų laikų. Bėgant laikui nėštumo nutraukimų problema buvo vertinama įvairiai, tačiau dauguma vertinimų buvo neigiami. Mūsų laikais nėštumo nutraukimas suprantamas ne tik kaip medicininė procedūra, turinti medicininės komplikacijas, bet ir veiksmas, kuris turi ne tik ekonomines, socialines, bet ir dvasines pasekmes. Didelis nėštumo nutraukimų skaičius siejamas su nepakankamu kontracepcijos vartojimu. Šiandien nėštumo nutraukimo ir kontracepcijos vartojimo problema dažniausiai vis dar siejama su moterimi. Todėl atlikdami tyrimą siekėme įvertinti ne tik moterų, bet ir vyrų požiūrį į šias problemas, palyginti juos ir nustatyti skirtumus arba panašumus. Tyrimo metodas – anketinė apklausa. Tyrimo metu buvo apklausti 74 žmonės – 39 vyrai ir 35 moterys. Tyrimo dalyviai buvo parinkti įvairaus amžiaus ir socialinės padėties žmonės, gyvenantys mieste ir kaime. Savo tyrimą atlikome 2004 metų sausio 12–30 dienomis Švenčionių rajone. Tyrimo rezultatai leidžia daryti tokias išvadas: 1. Dauguma apklaustųjų vyrų mano, kad vartoti kontracepciją yra moters pareiga; priešingai vyrams, moterų nuomonė – kontraceptinių priemonių vartojimas yra abiejų partnerių pareiga. 2. Didžioji dalis apklaustųjų moterų mano, kad kontracepcija turi neigiamą poveikį sveikatai. Toks neigiamas požiūris į kontracepciją gali reikšti, kad visuomenės informuotumas apie kontracepciją yra nepakankamas. Tai rodo ir mūsų tyrimas, pagal kurį didelė dalis apklaustųjų respondentų nurodė, jog nepakankamai žino apie kontracepciją. 3. Dauguma apklaustųjų vyrų nurodė, kad be gydytojų ir farmacininkų, daug žinių apie kontracepciją jiems suteikia jų seksualinė partnerė. Tai gali reikšti, jog moterys geriau informuotos šiais klausimais. 4. Kontraceptinių priemonių prieinamumo problema egzistuoja, ypač kaimo vietovėse ir tarp moterų. Pagrindinės kontraceptinių priemonių neprieinamumo priežastys – respondentų gyvenamosios vietos geografiniai ypatumai ir bloga jų materialinė padėtis. 5. Religiniai įsitikinimai neturi įtakos respondentams pasirinkti tarp kontracepcijos vartojimo ir nėštumo nutraukimo. 6. Nors tyrimo rezultatai rodo, kad respondentų požiūris į nėštumo nutraukimą nėra konservatyvus, tai yra jie prieš nėštumo nutraukimo uždraudimą ir apribojimą, tačiau dauguma respondentų (ir vyrų, ir moterų) nėštumo nutraukimą pateisintų tik esant objektyviai grėsmei motinos ar kūdikio sveikatai. 7. Dauguma apklaustųjų vyrų bei moterų mano, jog moteris neturi teisės viena spręsti savo būsimo vaiko likimo, tai turi būti abiejų partnerių sprendimas, o siekiant sumažinti nėštumo nutraukimų skaičių, būtina šviesti visuomenę.

V. Šerėnienė (vad. N. Diršienė). SMURTO TARP PAAUGLIŲ PRIEŽASČIŲ ANALIZĖ JONAVOS SENAMIESČIO GIMNAZIJOJE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Smurtas tarp paauglių išties skaudi mūsų visuomenės opa. Iš žiniasklaidos žinoma, kad paaugliai bėga iš namų, muša už save mažesnius ir bendraamžius, blogai mokosi, kuria asocialaus elgesio grupes. Visuomenė piktinasi tokiais „nepaklusniais“ paaugliais ir retai susimąsto dėl šių paauglių agresyvaus elgesio priežasčių. Mokslinėje literatūroje pateikiami atlikti tyrimai, kuriais siekiama nustatyti veiksnius, skatinančius nepilnamečius smurtauti. Todėl šio darbo tikslas – iširti priežastis, turinčias įtakos smurtiniam paauglių elgesiui. Remiantis studijuota literatūra buvo keltos hipotezės apie smurtaujančius paauglius iš nepilnų šeimų ir santykių tarp smurtaujančių berniukų ir mergaičių. Nepilna šeima yra specifinės sandaros institucija, kuri ne visada užtikrina visavertį šeimos funkcionavimą. Pagrindinis tyrimo metodas – anketinė apklausa. Tyrime dalyvavo Jonavos Senamiesčio gimnazijos pirmų klasių mokiniai. Apklausta 100 15–16 metų amžiaus respondentų. Išanalizavus gautus rezultatus padarytos tokios išvados: yra tiesioginis ryšys tarp nepilnų šeimų ir smurtaujančių paauglių, mergaitės linkusios mažiau smurtauti nei berniukai, psichologinis smurtas – dažniausiai tiriamųjų minėtas mokykloje patirtas smurtas.

R. Šileikytė (vad. R. Sargautytė). NEĮGALIŲJŲ PROFESINĖS REABILITACIJOS POREIKIO ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiuo metu Lietuvoje vyrauja medicininės reabilitacijos modelis. Tuo tarpu reabilitacija yra kompleksinis procesas ir kartu turi aprėpti profesinę reabilitaciją. Neįgaliųjų profesinės reabilitacijos sistema Lietuvoje yra dar tik kuriama. Atsižvelgiant į tendencijas, kad nuolat daugėja darbingo amžiaus neįgaliųjų, turinčių sunkiausią judėjimo negalią, t. y. I ir II grupės invalidų, būtina kuriamą sistemą orientuoti į tokią negalią turinčių žmonių specifinius poreikius. Tai ypač svarbu kuriant specialias neįgaliųjų profesinės reabilitacijos programas, nes šie neįgalieji priversti konkuruoti darbo rinkoje su sveikais žmonėmis, ir tai ypač apsunkina neįgaliųjų galimybes įsidarbinti. Šame darbe, remiantis klientų, dalyvavusių profesinėje reabilitacijoje, asmens bylomis, atlikta teikiamų profesinės reabilitacijos paslaugų analizė, kuria buvo siekiama iširti ir įvertinti neįgaliųjų profesinės reabilitacijos tikslingumą bei naudingumą, pateikti pasiūlymus profesinės reabilitacijos teikiamų paslaugų efektyvumui didinti ir šiai sistemai tobulinti. Remiantis atlikto tyrimo analize matyti, kad neįgaliųjų darbinio užimtumo ir profesinės reabilitacijos teikiamų paslaugų reikalingumas ir naudingumas yra didelis, nes jų poreikiai ir lūkesčiai atitinka profesinės reabilitacijos teikiamų paslaugų pasiūlą.

M. Šimanskaitė (vad. N. Diršienė). NENORA MOKYTIS RAIŠKA PAAUGLYSTĖS LAIKOTARPIU. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Nenoras mokytis – svarbi pamokų praleidimo, antramečiavimo ir mokyklos nelankymo priežastis. Ši problema įvairiais požiūriais aptariama mokslinėje literatūroje, spaudoje. Pagrindinis šio darbo *tikslas* – teoriniu ir praktiniu požiūriais iširti moksleivių nenoro mokytis raišką paauglystės laikotarpiu. *Tyrimo objektas* – Vilniaus Baltupių vidurinės mokyklos VI ir VIII klasių moksleiviai. Darbe taikomas tyrimo metodas – anketinė moksleivių apklausa. Siekiant pagrindinio tikslo, buvo keliami šie *uždaviniai*:

1. Įvertinti individualias moksleivio savybes, kurios gali formuoti nenorą mokytis ir nepalankumą mokyklai;
2. Atskleisti moksleivio šeimos ir mokyklos įtaką norui mokytis;
3. Sužinoti ir palyginti VI ir VIII klasių moksleivių nuostatas, požiūrius ir vertybes mokymosi atžvilgiu.

Gauti tyrimo rezultatai atskleidžia, kad nenorui mokytis gali turėti įtakos blogi moksleivio santykiai su šeima, mokytojais, žemas pažymių vidurkis bei kiti socialinės aplinkos ir asmenybiniai veiksniai. Iš anketinių duomenų matyti, kad didesnis nenoras mokytis yra vyresnėse klasėse. VI ir VIII klasių moksleivių požiūriai į mokymąsi kai kuriais aspektais sutampa, tačiau yra ir skirtumų, į kuriuos svarbu atsižvelgti norint didinti moksleivių norą mokytis ir mokymosi motyvaciją.

E. Šliogerienė (vad. I. Šarkaitė). NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMO PAPLITIMAS TARP 15–16 METŲ MOKSLEIVIŲ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Kaip naujas socialinis reiškiny, pamėgdžiojant Vakarus, tarp jaunimo paplito įvairių narkotikų vartojimas. Formuojasi savas paauglių požiūris į narkotikus ir jų vartojimą. Todėl narkotikų plitimas tarp paauglių tampa pavojingu socialiniu reiškiniu. Tyrimo tikslas – iširti narkotinių medžiagų vartojimo paplitimą tarp 15–16 metų moksleivių. Tyrimo tikslui pasiekti iškelti uždaviniai, numatytos trys hipotezės. Atliktas kiekybinis tyrimas taikant apklausos metodą. Pagal tyrimo iškeltus uždavinius buvo pasirinktas pirminis duomenų rinkimo metodas, t. y. respondentų apklausa raštu. Šiam tikslui sukurta anketa. Tyrime dalyvavo Panevėžio miesto vidurinės mokyklos mokiniai. Apklaustas 131 mokinys. Apklauskos kontingentą sudarė penkiolikos ir šešiolikos metų mokiniai. Gauti rezultatai parodė, kad dauguma 15–16 metų moksleivių yra bandę vartoti narkotinių medžiagų. Moksleiviai išbandė ne tik alkoholi, tabaką, bet ir nelegalius narkotikus. Iš labiausiai ir dažniausiai vartojamų

narkotinių medžiagų yra tabakas, alkoholis ir marihuana. Rūkymas bei alkoholinių gėrimų vartojimas yra paplitęs tiek tarp penkiolikos, tiek tarp šešiolikos metų moksleivių. Tyrimas atskleidė, kad narkotinių medžiagų vartojimą lemia daugiau socialinės priežastys. Pradėti vartoti narkotines medžiagas paskatina tokios pagrindinės priežastys kaip smalsumas, nenoras išsiskirti iš draugų ir noras užmiršti savo problemas, neturėjimas ką veikti. Tyrimas rodo, kad svarbu formuoti moksleivių socialinius įgūdžius, sugebėjimą ir pasiruošimą atsispirti socialiniam spaudimui vartoti narkotines medžiagas, gebėjimą laiku atsisakyti, pažinti ir įveikti savo psichologines problemas. Todėl labai svarbu, kad vykdoma prevencija mokykloje būtų organizuota racionaliai ir efektyviai.

A. Štrimaitytė (vad. B. Švedaitė). JAUNIMO DARBO CENTRŲ TEIKIAMŲ PASLAUGŲ EFEKTYVUMO TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šio darbo tikslas – apžvelgti nedarbo priežastis, išsiaiškinti jaunimo bruožus, tirti jaunimo darbo centrų paslaugas bei nustatyti jų efektyvumą, sprendžiant jaunimo nedarbo problemą, bei parengti pasiūlymus JDC veiklai tobulinti. Darbas yra suskirstytas į dvi pagrindines dalis:

1. Literatūros apžvalga – aptariama darbo pasaulio svarba, apžvelgiami jauno bedarbio bruožai. Šioje dalyje pateikiama informacija apie jaunimo darbo centrą kaip pavyzdį jaunimo nedarbo problemai spręsti bei jo teikiamas paslaugas.
2. Kokybinis tyrimas – ekspertų apklausa imant interviu, kurio tikslas buvo išanalizuoti jaunimo darbo centrų teikiamų paslaugų efektyvumą. Tyrimo rezultatai parodė, kad aiškus tikslų išsikėlimas, klientų grupės apsibrėžimas, pats JDC darbuotojų noras keistis bei finansinės problemos yra veiksniai, lemiantys JDC paslaugų veiksmingumą.

R. Šulcaitė (vad. L. Žalimienė). GAUSIŲ ŠEIMŲ LŪKESČIAI LIETUVAI INTEGRUOJANTIS Į EUROPOS SAJUNGĄ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Tyrimo tikslas – išanalizuoti, kaip šeimos politika, sudaranti galimybę derinti šeimos ir profesinius įsipareigojimus, taikoma Lietuvoje ir Europos Sąjungoje ir kiek ji aktuali šeimoms, auginančioms vaikus. Tyrimas atliktas apklausiant 50 gausių šeimų Kėdainių mieste. Pagrindiniai tyrimo uždaviniai:

- išnagrinėti gausių šeimų užimtumo problemas;
- išsiaiškinti, kiek gausios šeimos integraciją į ES sieja su gyvenimo pagerėjimu;
- išsiaiškinti, kokios šeimos politikos tikimasi Lietuvai integruojantis į ES;
- kokioms šeimos politikos priemonėms gausios šeimos teikia prioritetą.

Tyrimo rezultatai parodė, kad svarbiausios gausių šeimų problemos yra menkas užimtumas, ypač moterų ilgalaikis nedarbas. Prioritetai teikiami didesnėms darbinėms galimybėms palyginti su pinigine parama, tačiau ji vaidina gana svarbų vaidmenį gyvenantiems iš pašalpų. Integracija į ES siejama su nedideliu materialinio gyvenimo pagerėjimu dėl didesnių darbo galimybių. Gyvenantys iš pašalpų dažniausiai nori emigruoti į ES. Netiesioginės paramos šeimai priemonės nėra aktuali problema, nes dauguma respondenčių nedirba. Tačiau lūkesčius dėl darbo santykių ateityje respondentės sieja su lanksčiomis darbo formomis, todėl galima daryti išvadą, kad šeimos politika, skatinanti derinti šeimos ir profesines pareigas, yra labai aktuali. Šis tyrimas yra naudingas socialiniams darbuotojams bendruomenės lygmeniu rengti gausių šeimų užimtumo skatinimo programas.

I. Švedaitė (vad. S. Girdzijauskienė). VAIKŲ, AUGANČIŲ GLOBOS INSTITUCIJOSE, PSICHOSOCIALINIAI YPATUMAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Šiandien vis didesnę susidomėjimą kelia bešeimių vaikų klausimas. Veikiant įvairioms socialinėms ir ekonominėms priežastims, vis daugiau atsiranda beglobių vaikų. Buvo atlikta anketinė apklausa, kurios tikslas – ištirti vaikus, ugdomus globos institucijose, ar jų gyvenamoji vieta turi kokios nors įtakos

mokslems, santykiams su bendraamžiais ir suaugusiaisiais, kaip veikia charakterio savybes. Remiantis tyrimo rezultatais ir atlikta statistinių duomenų analize paaiškėjo, jog daugelis vaikų po to, kai persikėlė gyventi į globos namus, pradėjo geriau mokytis ir tai, jog vaikų santykiams su mokytojais jokios įtakos neturi jų dabartinė gyvenamoji vieta, tačiau, skirtingai nei su mokytojais, yra nustatyta, jog santykiams su bendraamžiais turi, ir jie pagerėtų, jeigu vaikai gyventų su savo šeimomis. Kalbant apie charakterio savybes paaiškėjo, jog daugelis vaikų kokie buvo, tokie ir liko, kiti tapo uždaresni arba agresyvesni.

J. Švenčionytė (vad. N. Diršienė). AUKLĖTINIŲ PATEKIMO Į TRAKŲ VAIKŲ GLOBOS NAMUS PRIEŽASČIŲ ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Viena iš aktualiausių, nerimą keliančių šių dienų socialinių problemų – vaikų, liekančių be tėvų globos, skaičiaus augimas globos institucijose. Tai kelia didelį visuomenės susirūpinimą bei skatina imtis skubių priemonių šiai kylančiai problemai spręsti. Šios problemos aktualumas paskatino išanalizuoti priežastis, dėl kurių vaikai patenka į globos namus. Šio darbo įvadinėje dalyje apžvelgtos pagrindinės dabartinės šeimos tendencijos, vaiko globos šeimoje pranašumai, aptarta vaiko globos samprata. Trumpai apžvelgta vaiko globos ir rūpybos istorija, vaiko globos ir šeimos teisinis reglamentavimas, priežastys, lemiančios vaiko patekimą į globos instituciją, pristatyti Trakų vaikų globos namai. Antroje darbo dalyje buvo atlikta dokumentinė analizė, kurios tikslas – išsiaiškinti vaikų, likusių be tėvų globos, patekimo į Trakų vaikų globos namus priežastis. Tuo tikslu buvo išnagrinėtos 94 globos namuose augančių vaikų bylos. Gautų duomenų pagrindu padarytos išvados, kuriose teigiama, kad vaikai patenka į Trakų vaikų globos namus iš nepilnų, daugiavaikių šeimų. Vaikų atskyrimą nuo šeimos sąlygojo žemas tėvų išsilavinimas, mažos šeimos pajamos, vyraujantis nedarbas.

D. Tarnauskienė (vad. J. Kašalynienė). PEDAGOGŲ POŽIŪRIS Į SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLĄ VILKAVIŠKIO BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOSE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbo tikslas – nustatyti pedagogų požiūrį į socialinio pedagogo veiklą Vilkaviškio bendrojo lavinimo mokyklose. Tyrimas buvo atliktas penkiose Vilkaviškio bendrojo lavinimo mokyklose, kurio metu buvo apklausta 113 jose dirbančių mokytojų. Tyrimas buvo atliktas anketiniu būdu. Tyrimo metu gauti rezultatai parodė, kad mokytojai teigiamai vertina socialinio pedagogo pareigybės įsteigimą mokykloje. Jo vieta mokykloje yra suprantama kaip klasės auklėtojo padėjėjo, konsultanto sprendžiant moksleivių, mokytojų ir tėvų socialines problemas. Socialinis pedagogas užima trečią vietą mokyklose pagal kreipimąsi į mokyklos atstovus, kai sprendžiamos aktualios bei svarbios socialinės problemos, pamokų metu atsiradusios problemos, auklėjamosios klasės mokinių problemos. Mokytojai, kurie mokyklose neturi socialinio pedagogo, spėsdami aktualias ir svarbias problemas pagalbos kreipiasi į klasės auklėtojus arba į mokyklos administracijos atstovus. Dėl pamokų metu kylančių problemų jie kreipiasi į klasės auklėtojus arba sprendžia patys. Galima teigti, kad patys mokytojai ir klasės auklėtojai tose mokyklose tarsi atlieka socialinio pedagogo darbą. Mokyklose mokytojų ir socialinio pedagogo bendradarbiavimas vyksta patenkinamai. Reiktų dar gerinti jų tarpusavio bendradarbiavimą.

T. Ulbinienė (vad. D. Urbonaitienė). JUDĖJIMO NEGALĖS ASMENŲ APRŪPINIMAS KOMPENSACINE TECHNIKA TRAKŲ RAJONE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Statistikos departamento duomenimis, kiekvienais metais Lietuvoje, taip pat Trakų rajone, įvyksta labai daug nelaimingų atsitikimų, užfiksuojama įvairių ligų pasekmių, priverčiančių žmogų likusį gyvenimą judėti padedant kompensacinei technikai. Sprendžiant šią problemą reikia ieškoti galimybių kiekvienam judėjimo negalį turinčiam asmeniui individualiai parinkti kokybišką kompensacinę

technika, kuri padėtų prisitaikyti prie aplinkos ir suteiktų galimybę gyventi visavertį gyvenimą. Pagrindinis šio bakalauro darbo tikslas – įvertinti Trakų rajono asmenų, turinčių judėjimo negalią, kompensacinės technikos poreikių patenkinimą. Šiam tikslui pasiekti buvo keliami tokie uždaviniai: išanalizuoti literatūrą, palyginti statistinius duomenis, atlikti kompensacinės technikos aprūpinimo kokybės tyrimą Trakų rajone. Remiantis Socialinio darbo ir socialinių paslaugų centro pateiktų prašymų kompensacinei technikai gauti registru, iš 298 prašymų, pateiktų 2003 metais, ir 112 prašymų, pateiktų 2004 metais, atsitiktinės atrankos būdu buvo atrinkta ir, naudojant anketinės apklausos metodą, apklausta 50 suaugusių judėjimo negalią turinčių asmenų visame Trakų rajone. Analizuojant anketų rezultatus paaiškėjo, kad Trakų rajone tik iš dalies patenkinamas kompensacinės technikos poreikis. Be to, asmenims, besinaudojantiems kompensacine technika, būtinos ir kitos paslaugos, tai yra transporto, būsto ir aplinkos pritaikymas. Kompleksiškai sprendžiant šias problemas neįgalieji, pensinio amžiaus žmonės galėtų jaustis visaverčiais visuomenės nariais, savarankiškai spręsti savo problemas.

B. Urbonaitytė (vad. L. Žalimienė). SOCIALINIO DARBUOTOJO VAIDMUO REABILITACIJOS SPECIALISTŲ KOMANDOJE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Darbas rehabilitacijos centruose – nauja ir plačiai nenagrinėta sritis. Daugelyje rehabilitacijos centrų dirbama komandiniu būdu, kur socialinis darbuotojas yra vienas iš komandos narių. Darbe norėta atskleisti socialinio darbuotojo vaidmenį dirbant rehabilitacijos specialistų komandoje. Šio diplominio darbo tiriamasis objektas – socialinis darbuotojas bei jo atliekami komandiniai vaidmenys dirbant rehabilitacijos specialistų komandoje. Darbo tikslas – išanalizuoti socialinių darbuotojų komandinius vaidmenis bei pateikti pasiūlymus efektyvesniam jų darbui komandoje. Darbe naudoti metodai: atlikta mokslinės literatūros analizė leido teoriškai apibendrinti socialinio darbuotojo funkcijas, įgūdžius, būdingas savybes dirbant komandoje. Atlikta anketinė apklausa padėjo išsiaiškinti socialinio darbuotojo komandinius vaidmenis dirbant rehabilitacijos specialistų komandoje. Socialiniai darbuotojai rehabilitacijos centruose atlieka svarbias funkcijas. Jiems tenka atsidurti įvairiose situacijose ir atlikti įvairius komandinius vaidmenis: sėjiko, išteklių tyrinėtojo, koordinatoriaus, formuotojo, specialisto ir kt. Darbe šie vaidmenys apibūdinami, sukonkretinami. Atlikus ir apibendrinus tyrimą Valakupių rehabilitacijos centre, Santariškių klinikų Fizinės medicinos ir rehabilitacijos centre ir sanatorijoje „Pušyno kelias“ padaryta prielaida, kokie socialinių darbuotojų komandiniai vaidmenys dominuoja, yra įvairesni. Apibendrinant tyrimo rezultatus buvo pastebėta, kad socialinio darbuotojo veikla dirbant komandoje neapsiriboja koku nors vienu komandiniu vaidmeniu, nes šis darbas yra kompleksiškas. O socialinių darbuotojų komandiniai vaidmenys yra panašūs įvairiuose rehabilitacijos centruose, kur rehabilitacijos specialistai dirba komandiniu būdu.

R. Valionienė (vad. J. Kašalytienė). SOCIALINIO PEDAGOGO POREIKIS VILNIAUS TAIKOS PAGRINDINĖS MOKYKLOS BENDRUOMENEI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Tyrimo tikslas – įvertinti socialinio pedagogo poreikį mokyklos bendruomenei. Siekiant šio tikslo sprendžiami tokie uždaviniai:

- ištirti situaciją dėl tabako, alkoholio, narkotikų bei kitų psichotropinių medžiagų vartojimo. Išsiaiškinti vartojimo priežastis bei galimus šios problemos sprendimo būdus;
- sužinoti, ar moksleiviai turi problemų dėl mokymosi motyvacijos, lankomumo, užimtumo, emocinių ir elgesio sutrikimų. Išsiaiškinti to priežastis bei galimybes spręsti šias problemas;
- nustatyti, ar moksleiviai patiria smurtą mokykloje, šeimoje, draugų tarpe.

Tyrimas buvo atliekamas anketavimo būdu. Tiriamieji – moksleiviai, tėvai, klasių auklėtojai. Tyrime iš viso dalyvavo 256 respondentai. Tyrimo rezultatai parodė, kad mokyklos bendruomenės nariai turi socialinių problemų, susijusių su moksleivių mokyklos nelankymu, tabako, alkoholio vartojimu bei

moksleivių blogu elgesiu (tyčiojimusi, užgauliojimu, trukdymu pamokų metu). Mokykloje moksleivių papildomas ugdymas yra silpnai organizuojamas, moksleiviai nėra motyvuoti lankyti mokykloje vykstančių būrelių. Tyrimo rezultatus galima panaudoti kaip pagrindimą, jog Vilniaus Taikos pagrindinės mokyklos bendruomenei reikia kvalifikuoto specialisto pagalbos sprendžiant moksleivių, jų tėvų bei mokytojų socialines problemas.

D. Vinogradova (vad. S. Girdzijauskienė). PAGALBOS PROFESIJŲ DARBUOTOJŲ STRESO DARBE ĮVEIKOS YPATUMAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Stresas darbe – tai fizinė reakcija į nepageidaujamą situaciją. Streso paveikti žmonės yra lengviau pažeidžiami, ne tokie darbingi, todėl streso darbe tyrimai tampa svarbia nūdienos aktualija. Darbo tikslas – išanalizuoti streso priežastis, reakcijas, veiksmus, padarinius, streso įveikos būdus pagalbos profesijų darbuotojų profesinėje veikloje. Teorinėje darbo dalyje pateikiama psichinės sveikatos samprata, analizuojamos streso priežastys, galimos pasekmės, aprašomas pagalbos profesijų atstovų „perdegimo sindromas“, apžvelgiamos streso įveikos strategijos. Siekiant darbo tikslo 2004 metų kovo-balandžio mėnesiais Švenčionių rajono įstaigose buvo apklausti 95 pagalbos profesijų darbuotojai. Apdorojus gautą informaciją ir išanalizavus tyrimo rezultatus, paaiškėjo, kad:

- stresinės situacijos pagalbos profesijų žmonių darbe yra dažnos;
- dažnas kritinių situacijų patyrimas neigiamai veikia darbuotojo psichinę sveikatą, mažina jo darbingumą;
- pagalbos profesijų darbuotojai stresui įveikti dažniausiai naudojami bendradarbių, artimųjų parama, užsiima mėgstama veikla;
- didesnę darbo patirtį turintys darbuotojai į stresines situacijas reaguoja adekvačiau nei nepatyrę darbuotojai.

Gauti rezultatai verčia susimąstyti apie tai, kad streso įveikos strategijos yra būtinos pagalbos profesijų darbuotojams, nes efektyvūs streso valdymo būdai lemia ne tik darbuotojų sveikatą, bet ir jų darbo kokybę.

R. Zagorskis (vad. A. Čepėnaitė). MOKSLEIVIŲ ŽINIŲ APIE ŽIV/AIDS VERTINIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

2004 metų vasario–kovo mėnesiais Visagino miesto „Verdenės“ ir „Ateities“ vidurinėse mokyklose buvo atliktas tyrimas. Šio tyrimo metu siekta sužinoti, ką ir iš kokių šaltinių moksleiviai žino apie ŽIV/AIDS plitimą. Atliekant tyrimą buvo naudotas apklausos metodas. Tyrime dalyvavo 143 moksleiviai, kurių amžius svyravo nuo 15 iki 16 metų. AIDS – tai įgytas imunodeficitas virusas, kuriuo galima susirgti užsikrėtus ŽIV (žmogaus imunodeficitas virusas). Šis virusas gali patekti į žmogaus organizmą per kraują, donoro organus, intraveninius narkotikus, lytinių santykių metu. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad moksleiviai turi informacijos apie ŽIV/AIDS plitimą, tačiau nepakankamai. Dėl šios priežasties jie nesijaučia saugiai tarp kitų žmonių. Įprastas teiginys „saugoti sveikatą“ skamba keistokai. Jos neapsaugosi įprastais turto saugojimo būdais: nepadėsi ant lentynos, neužrakinsi, nepasamdysi prižiūrėtojų. Sveikata priklauso nuo kiekvieno žmogaus pastangų – gebėjimo suvokti savo individualybę, socialinę aplinką ir gamtą, tai yra gebėjimo prisitaikyti. Tyrimas parodė, jog jaunimas yra psichologiškai ypač pažeidžiamas. Profilaktika – svarbiausia priemonė žmonėms būti sveikiems. Kai šitai suvoksime, tuomet sveika gyvensena taps patikima jaunimo palydove kelyje į sveikatą.

S. Zaverianaja (vad. V. Gevorgianienė). PROFESINIŲ MOKYKLŲ PEDAGOGŲ POŽIŪRIS Į NEŽYMIAM SUSTRİKUSIO INTELEKTO JAUNUOLIŲ PROFESINIO RENGIMO GALIMYBES. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2004

Negalę turinčių asmenų integracijos idėja aprėpia vis platesnes visuomeninio gyvenimo sritis. Jau kalbama ne tik apie neįymiai sutrikusio intelekto mokinių ugdymą bendrojo lavinimo mokyklose, bet ir apie neįymiai sutrikusio intelekto jaunuolių profesinį rengimą bendro tipo profesinėse mokyklose. Sutrikusio intelekto jaunuolių integruotas profesinis rengimas yra labai svarbus ir sudėtingas procesas. Reikšmingas šio proceso veiksnys – bendro tipo profesinių mokyklų pedagogų požiūris į neįymiai sutrikusio intelekto jaunuolių profesinio rengimo galimybes. Šio darbo tikslas – apibūdinti neįymiai sutrikusio intelekto jaunuolių (nuo 15 iki 29 metų) profesinio rengimo ir integracijos į bendro tipo profesinės mokyklas situaciją Lietuvoje bei nustatyti profesinių mokyklų pedagogų požiūrį į šių jaunuolių profesinio rengimo galimybes. Tyrime dalyvavo 46 bendro tipo profesinių mokyklų, dirbančių su neįymiai sutrikusio intelekto jaunuoliais, pedagogai, 12 bendro tipo profesinių mokyklų, nepriimančių šių jaunuolių, pedagogų ir 14 Lietuvos reabilitacinio profesinio rengimo centro pedagogų. Tyrimo metodas – anketinė apklausa. Išanalizavus tyrimo duomenis paaiškėjo, kad bendro tipo profesinių mokyklų pedagogų požiūris į neįymiai sutrikusio intelekto jaunuolių integraciją ir profesinį rengimą bendro tipo profesinėse mokyklose iš esmės yra teigiamas. Tačiau bendro tipo profesinės mokyklos dar nėra pakankamai pasirengusios šių jaunuolių integracijai ir profesiniam rengimui dėl adaptuotų programų, specialiųjų darbo metodikų bei įvairių specialistų bendradarbiavimo stokos. Tyrimo rezultatai bei išvados teoriniu ir praktiniu požiūriu yra reikšmingi siekiant užtikrinti kokybišką neįymiai sutrikusio intelekto jaunuolių profesinio rengimo procesą bendro tipo profesinėse mokyklose.